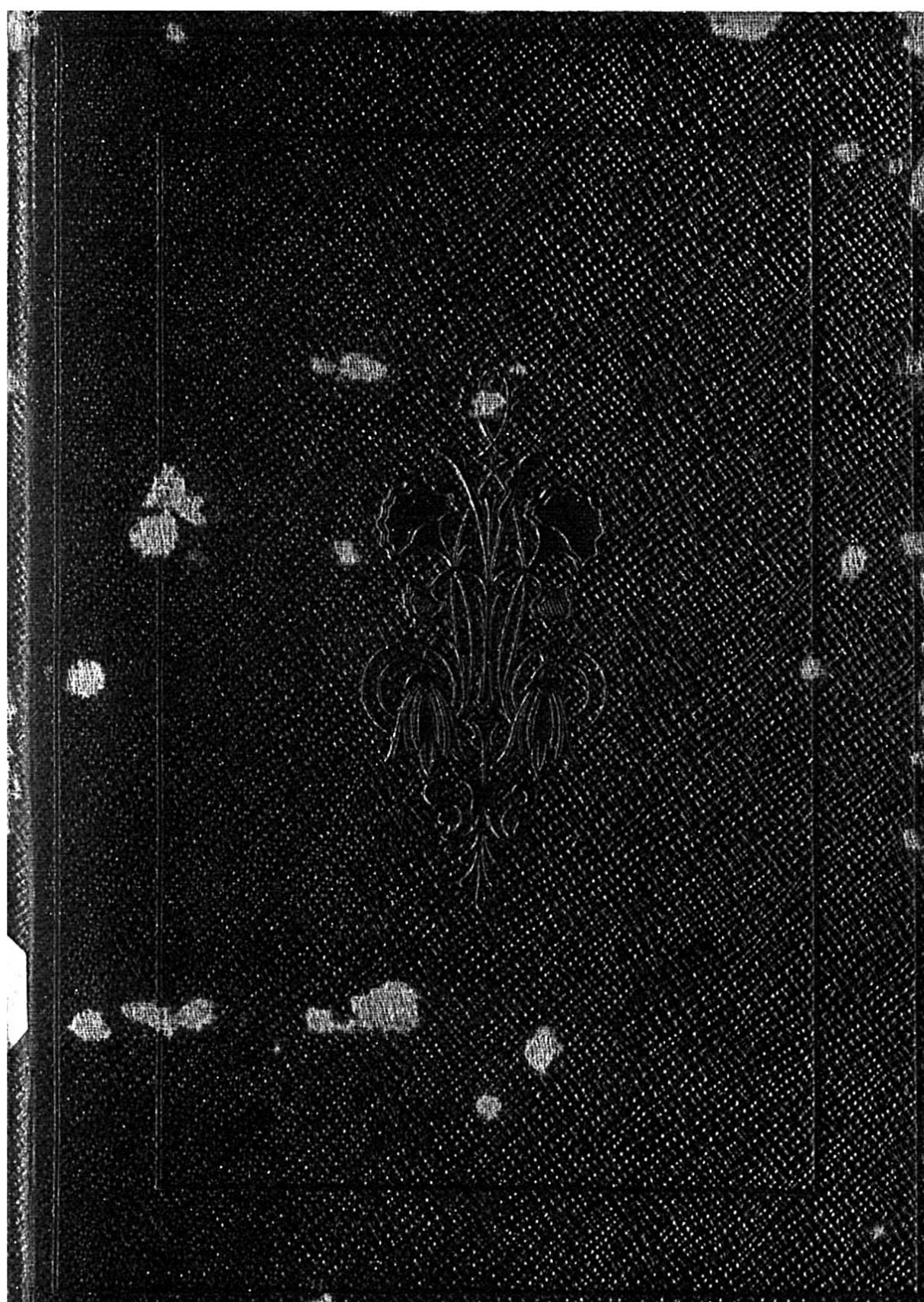

เลขที่ ๓๔.

เลขที่ ๗. ๓๔

ปี ๒๕๒๕

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111005350424

คำนำ

โคลงพระราชนิพนธ์พระราชพิธีศรีสัจปานการ แลคเชนทศวรรษานัน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นไว้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๘ ตามที่ปรากฏอยู่ในโคลงท้ายเรื่องนั้นแล้ว ในเวลาเมื่อทรงพระราชนิพนธ์โคลงนี้ การพระราชพิธียังจัดตามที่มีในโคลงนั้น คือทำพระราชพิธีถือน้ำในตอมเช้า เสด็จพระราชดำเนินเลี้ยงพระก่อน เมื่อพระฉันแล้วจึงเริ่มแข่งน้ำแลถือน้ำ ตามที่กล่าวในโคลงนี้ ภายหลังมายกเลิกการเลี้ยงพระไปเลี้ยงที่พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ พระสงฆ์ฉันแล้วจึงมาที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เสด็จพระราชดำเนินออกต่อเวลาบ่าย ต่อมาโปรดให้เลิกการเลี้ยงพระเสียทีเดียว

ส่วนพระราชพิธีคเชนทศวรรษานัน แต่ก่อนเป็นพระราชพิธีที่เสด็จออกทั้งสามเวลา คือเวลาค่ำเสด็จออกสวคมนต์ เวลาเช้าเสด็จออกเลี้ยงพระ เวลาย่ำเสด็จออกทอดพระเนตรแห่ แลมีม้าห้อ หรือฉัทซังน้ำมัน ต่อมาเลิกการฉัทซัง แลเลิกห้อม้า การเสด็จออกลดกลงเป็นสองเวลา คือเสด็จออกสวคมนต์กับทอดพระเนตรแห่ ต่อมาคงเสด็จออกทอดพระเนตรแห่เท่านั้น ครั้นขึ้นหลังเมื่อจะเลิกพระราชพิธี ไม่ได้เสด็จออกเลย ต่อ

(๒)

มาถึงบรรดา พ.ศ. ๒๔๔๐ โปรคให้เลิกพระราชพิธีคเชนทรัศว
สนานตั้งแต่นั้นมา คงมีแต่พิธีทอดกฐินทอดกฐินซึ่งทำอยู่ใน
กรมพระคชบาลเท่านั้น

โคลงพระราชนิพนธ์เรื่องนี้ ทรงไว้ถวิลวียนเรียบร้อยมาก เป็น
คำราพระราชพิธีอันเป็นหลักฐาน ซึ่งทำอยู่ในเวลานั้น ส่วน
ประกาศสวคมนตรีแลประกาศแข่งน้ำที่ทรงเป็นร่ายนั้น ได้ยินพระ
กระแสรบสั่งว่า จะเอามาใช้อ่านในพระราชพิธีแทนคำประกาศแล
คำแข่งน้ำของเดิมก็ใช้ได้ แต่เป็นแต่ได้ยินทรงพระปรารภ หา
เคยได้ยินใช้ประกาศไม่

โคลงพระราชพิธีเรื่องนี้ ดูเหมือนพระราชประสงค์จะทรง
ให้ครบทั้ง ๓๒ เดือน แต่ภายหลังทรงพระราชดำริห์เปลี่ยนแปลง
ไปใหม่ เพราะเพื่อจะทรงให้เป็นคำหรรษอันพิสดาร จึงได้ทรง
พระราชนิพนธ์เป็นความเรียง ทรงขนานนามเรื่องว่า พระราช
กรณียานุสร มีคาถาแลโคลงเริ่มคำนมัสการแลพระราชดำริห์ต่อ
ไปก็เริ่มพระราชพิธีถือน้ำความพิสดาร กว่าโคลงนี้หลายเท่า ทรง
มาจนถึงพระราชพิธีคเชนทรัศวสนาน แล้วก็เลยค้างอยู่เท่านั้น
เพราะเหตุพระราชกรณียกิจอื่น ๆ มีมาก จึงไม่มีโอกาสที่จะทรง
พระราชนิพนธ์ให้สำเร็จตลอดได้

มาในตอนหลังได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระราชพิธีสิบสอง
เดือน พระราชทานให้ลงในหนังสือพิมพ์ฉัตรนิพนธ์ เป็นการทรง
ช่วยทอดพระสมุท พระราชนิพนธ์นี้สั้นกว่าพระราชกรณียานุสรมาก

(๓)

จึงทรงมาได้เกือบจะตลอดทุก ค้างอยู่เกือบเกือบเท่านั้น ตามที่
ได้รวบรวมลงพิมพ์แล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕

พระราชนิพนธ์เรื่องแต่โสกันต์นั้น ทรงขึ้นเมื่อไร มี
เดือนวันแจ้งอยู่ในโคลงข้างท้ายแล้ว แต่ไม่มีศักราชในโคลง
มีแต่ลงไว้ว่าขวอก นานไปจะทราบยากว่าขวอกไหน จึงขอออก
ไว้ว่า เป็นขวอก พ.ศ. ๒๔๓๕ แต่การแต่โสกันต์ที่เริ่มต้นมีขึ้น
นั้น ก่อนทรงพระราชนิพนธ์ โคลงนี้ ๒ ปี คือเริ่มต้นเมื่อโสกันต์
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากาพย์กนกรัตน์ แลพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระเทวะวงศ์วโรปการ ในปีเมษายน พ.ศ. ๒๔๓๓
หนึ่งในโคลงโสกันต์นี้ มีคำบางคำที่ไม่ได้ใช้ในบัดนี้
นานไปจะเข้าใจยาก จึงขออธิบายไว้เล็กน้อย คือคำว่า "จึงใจ
ที่มิในน่า ๘๓ บันทัด ๕ ว่า "จึงใจขึ้นรยบเห็นอง ตามถนน"
แลในน่า ๘๘ บันทัด ๗ แลบันทัด ๘ ว่า "จึงใจเมื่อถึงใคร คำนับ
สยงจึงใจก็ครอง เราเราบรมม" ทั้งนี้ จึงใจนี้เป็นท้าวผู้
หญิง แรกมีขึ้นเมื่อรัชกาลที่ ๔ โปรดให้ตัดโซ่ลงขึ้นเป็นท้าว
แต่ทั้งตัวเสื้อแดงกางเกงแดง เสื้อมีชายยาวถึงเข่า หมวกก็ป
สูง แต่เดิมมาเรียกท้าวหญิง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เรียกว่าจึงใจ เห็นจะเป็นเพราะอาการกิริยา
แลการตกแต่งทรงไว้ จึงรัชกาลที่ ๕ นั้น จึงเป็นนามที่เรียก
ท้าวพวกนี้ต่อมาว่า จึงใจ แลเมื่อจะคำนับโปรดให้ร้องว่า จึงใจก็
แทนคำว่าวันทยาอุ จึงมีคำใช้ในโคลงดังกล่าวมานี้

(๔)

อีกแห่งหนึ่งคำว่า สัมหาก ในหน้า ๘๖ บรรทัด ๕ ว่า นุ่ง
สัมหากใช้ มวมมณ ทั้งนี้ หมายความว่าสัณเฑาะว์ เพราะใน
รัชกาลที่ ๕ เมื่อตอนแรก ๆ โปรดให้ข้าราชการใช้เสื้อยศแพรสีตาม
กรมใหญ่ กรมมหาดไทยใช้สีเขียวแก่เจือดำ เรียกว่าสี
มหาดไทย กรมกระลาโหมใช้สีน้ำเงินแก่เจือแดง เรียกว่าสี
กระลาโหม กรมท่าใช้สีน้ำเงินแก่เจือดำ เรียกว่าสีกรมท่า
กรมตำรวจใช้สีน้ำเงินสท กรมมหาดเล็กใช้สีเทา หรืออย่าง
ที่เรียกว่าสีเหล็ก เรียกว่าสีมหาดเล็ก สัมหากในโคลงนี้ คือสี
มหาดเล็กตามที่กล่าวมานี้ มีคำแปลอยู่สองคำที่ควรอธิบายดังนี้

พระราชนิพนธ์โคลงนิราศท้าวสุภักดีการภักดีนั้น เป็นจดหมาย
เสด็จประพาศในมณฑลราชบุรี ในโคลงบอกไว้แต่เกือบที่
เสด็จว่า “กลเดือนมาชมมาศสิ้น วัสสันต์” ทั้งนี้ หามิได้ไม่
การเสด็จพระราชดำเนินครั้งนั้น ทราบว่าในบวรกา พ.ศ. ๒๔๓๖
พระราชนิพนธ์โคลงจะทรงเมื่อไรไม่ทราบแน่ น่าจะทรงในเวลา
เสด็จประพาศนั่นเอง ถ้าไม่เช่นนั้นก็ทรงเมื่อเสด็จกลับไม่ช้านัก
คงจะเป็นในปีนั้นเอง ข้อที่ทรงเป็นถ้อยคำของท้าวสุภักดีการภักดี
นั้น เป็นการที่ทรงล้อเล่น เพื่อให้เป็นของแปลกหรือเป็นของขัน
การเสด็จพระราชดำเนินครั้งนั้น เป็นคราวแรกที่เสด็จลำน้
แควน้อยแขวงเมืองกาญจนบุรี อันได้กล่าวไว้ในคำนำพระราช
นิพนธ์เสด็จประพาศไทรโยค ซึ่งลงพิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้นแล้ว

(๕)

พระราชนิพนธ์โคลงพระราชพิธีศรีสัจปานการ แลคเชนทศวรร
สนาน กับพระราชนิพนธ์โคลงกัน พระราชพิธีแต่โสกันต์ ทั้ง
สองเรื่องนี้ เป็นหนังสือที่ดี เป็นหลักฐานในการพระราชพิธี
ส่วนพระราชนิพนธ์โคลงนิราศท้าวสุทศการภักดี ก็เป็นหนังสือที่
ก็เหมือนกัน เพราะเป็นจดหมายเหตุระยะทางเสด็จพระราชดำเนิน
ประพาสในครั้งนั้น สำหรับทราบเรื่องอันล่วงมาแล้วกว่า ๔๐ ปี
แล พระราชนิพนธ์ทั้งสามเรื่องนี้ ย่อมไพเราะดี ในทางจินตกวี ด้วย
สมควรเป็นแบบฉบับสำหรับผู้ใดในการศึกษา สมควรระมัดระวัง
ให้แพร่หลาย เมื่อเจ้าภาพในการพระศพ พระเจ้าพี่นางเธอ
พระองค์เจ้ากัทรายวดี มีพระประสงค์ให้กรรมการหอพระสมุด
วชิรญาณหาหนังสือสำหรับพิมพ์แจกในการพระศพ กรรมการจึง
เลือกโคลงพระราชนิพนธ์สามเรื่องนี้พิมพ์ขึ้น เพื่อจะได้เป็นฉบับ
แพร่หลาย แลเป็นพระเกียรติยศ ในพระบาทสมเด็จพระจุ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัวสืบไป

สมมตอมรพันธุ์

หอพระสมุดวชิรญาณ
วันพฤหัสบดี ที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๗

พระราชนิพนธ์
โคลงพืชมืดน้ำแลคเสนทรศวนาน

๑ ศิวสวสดีวิวัฒนเรือง ขานินทร์
กรงอมรรตน์โกสินทร์ ออกอ้าง
เทียมสัทศน์เทพนครินทร์ สรวงภพ โพนแซ
ประกอยปรากการสร้าง สุกข์อมกรงหลวง

๑ เมืองออกนอกแก้ว แคนคาม นิคมเอย
บรรพทิศอรุณสยาม เขตแคว้น
ทักษิณประจิมตาม ชายฝั่ง ทเลนา
รายรอบนัคเรศแม่น นีเวศน์เจ้าจักรวาล

๑ ต่างชาติพงษ์เพศเชื้อ ลาวเฉียง
จรกเขตรลาวลาวเวียง ใช้น้อย
ลาวโยนกะเหวียงเพียง แคนน่าน
อีกมลายุคาลัย เคลื่อนข้างตกแหลม

๑	ต่างแต่่งมาลาคัน	เงินทอง
	ล้ำส่วยสรรพสิ่งนง	นอยเกล้า
	ราชทรัพย์เก็กมลง	เกินก่อน
	เจริญสุขล้ำเลื่อมคร่ำ	คฤกรณ์คั่นวัน

๑	ต่างประเทศมาผูกพ้อง	พันธมิตร
	สารสื่อส่งความสนิท	เนืองหน้า
	หลายเพศพวกพานิช	นานา
	เรือออกเข้าขายค้า	เครื่องใช้ทุกพรรณ

๑	ทวยราษฎร์ทั่วถ้วน	แดนสยาม
	ไท้ส่วยสุขมลายความ	ทุกชั่วอน
	ทำนาไร่ผดงาม	มูลมั่ง คั่งแซ
	สมบัติบริบูรณ์อัน	คู่แม่นมหาศาล

๑	มีบรมพุทธรัตนเนอ	มรกฎ แก้วแซ
	ทั้งแท่งสนิทหมก	บร้าว
	พิศพรรณมณีสก	สอาดเอี่ยม องค์เอย
	อุดมรูปเอกอคร้าว	ทั่วหล้าชวนชม

๑	เป็นที่เคารพน้อม	อภิวันท์
	ทวยราษฎร์เกษมสันต์	ทั่วหน้า
	ประกอบเครื่องสักการอัน	รวิเรข
	หลักกันครคูล้ำ	แหล่งข้าวแดนสยาม

๑	แดลงความตามแรกตั้ง	พิช
	น้ำพระพัฒน์สัตยามิ	แยบเยื้อง
	เนภาภักตร์พทมนธิ	รัตนยัญ มาแซ
	สองคาบขบเยื้อง	อย่างครั้งโยราณ

๑	ถึงกาลกำหนดไค	คฤถิ
	ทุกทั่วมาตยมนตร์	พรังพร้อม
	ในพระอุโบสถศรี	รัตนศาสตร์ คาแซ
	ทำสัตย์สาขาลน้อม	รัยน้ำสัตยา

๑	จักแสดงแห่งเหตุเขื่อง	ปางบรรพ
	บรมราชสรีรวงษ์อัน	สืบเชื้อ
	เสด็จเกลิมไหสวรรย์	แนวเนือง มาแซ
	ล้วนแต่ทรงกอบเกื้อ	กิจนสืบมา

๑ ปางพระบาทยพิตกรเจ้า	บรมไปย กาเขย
เสด็จปราบเสี้ยนไผท	เสร็จแล้ว
เถลิงถวัลยราชสมบัติ	สรีบัสย กระทบวิชัย
ฝูงราษฎรคลาศแคล้ว	เคื้อครอันรทรวง

๑ ทรงทำนุถุณคเณศย์	ปรการ
ฟากฝั่งบูรพทิศสาร	ก่อสร้าง
พร้อมราชนิเวศน์สถาน	เสถียรสถิตย์ ทวีชัย
คลองขุดทะพานช้าง	ถิ่นถ้วนการนคร

๑ ชนนานามกรุงเทพไท้	มหานคร
อมรัตนโกสินทร	ที่ไว้
องค์พุทธปฏิมากร	มรกฎ แก้วเขย
สำหรับยารเมศไท้	ชีราชผู้ผ่านสยาม

๑ ทรงจัดการฝ่ายช้าง	อาณา จักรแซ
พระราชกฤษฎีกา	เก่าแก่
บำรุงเหล่าพยุพตา	มาศย์ใหญ่ น้อยเขย
อีกประชาชนแล้	ท้วนนักสุขเกษม

๑ ฝ่ายการพทขจักรให้	ผจงจัก
อาวาสพุทธปรตน์	ที่ไหว
ไพหารบุญวั	เรื่องเรข
อีกพระมณฑปไว้	ที่ตั้งพระสถรรม

๑ มีรเบียงลัสมรอบคาว	แดนอา วาศเอย
ลายวาทเรื่องรามมา	เกียรต้าง
นามศัรวรัตนศาสดา	รามราช วังแซ
เชิญพระแก้วสู่สร้าง	ลี่ยล้อมเสริมการ

๑ แล้วจึงกำรัสให้	ประชุมกัน
กำหนดบ้ละสองวัน	พรั่งพร้อม
รับน้ำพระพัฒน์อัน	เปนสวัส กิเอย
ทุกกระทรวงมาน้อม	นอบเกล้าปฎิมา

๑ แต่พระชัตยราชนอัย	ใหญ่ยง
ลายอย่างสิ้นวนทรง	เช่นไ้
คามเคยแต่งพระองค์	ห่อนยัก อย่างเอย
เฝ้าที่ท้องพระโรงไ้	รับน้ำขังคม

๑ วันประชุมหมู่ข้า	ทูลขูลี ขาทเฮย
จิตรมาศไทรคิถิ	ออกอ้าง
ภักทรบทเตรสมี	กาพย์กษ
เขนแขยบขาค้าง	ไปเวณขีเสมอ

๑ ครั้นพระพทลเลิศล้ำ	เกษกระษัตริย์
ไค้ไค้ก่เจดถึงถวัลยรัช	ครอยเกล้า
ทรงประพฤคิยแผกขัต	คิยเพศ โพนแซ
โดยชนบสืยเค้า	ชีราชไท้ ขิยคินทร

๑ ถึงพระบรมนารถเจ้า	จอมสยาม
เสวยสวัสดิทรวงนาม	นั่งเกล้า
ธรรมเนียมก้เื่องตาม	กันค่อ มาแซ
แม่นพระไอยกาเจ้า	อีกไท้ชนกา

๑ พระทรงคำวิธให้	ฐาปนา
พุทธรูปชนมพรรษา	สยถวัน
ถวายแก่พระไอยกา	ชนกนารถ
อีกส่วนพระองค์ถวัน	กไค้ล่ด้วยทองคำ

๑	แต่ส่วนซึ่งเสด็จไป	ดำรงรัช
	ทุกพระองค์ทรงฉัตร	มาศกัน
	นอกจากราชสมบัติ	ฉัตรว่าง เว้นนา
	เป็นแบบแต่ครั้งนั้น	ตลอดของปัจจุบัน

๑	ครั้นเสร็จบรมนารถเขื่อน	โองการ สั่งนา
	ให้ก่อปรเมณฑสถาน	ที่
	ประดิษฐานปวงมาลย์	ไพจิตร
	ครอบครองสักการทั้ง	เสร็จถ้วนตามสถาน

๑	จิตรมาศสองคำขึ้น	ทุกปี
	วันเริ่มราชพิธี	สัปดาห์
	สมโภชเพื่อเกิดศรี	สวัสดิ์ยิ่ง ยาวแซ
	ทั้งพระประยูรวงษ์ได้	นอบน้อมบูชา

๑	สมเด็จพระบรมนารถไท้	ชนกา ขิเษนทร์เอย
	พระปรเมนทรมหา	มกุฎเกล้า
	อภิลิขิตบรมราชา	ภิเศกสืบ วงษ์แซ
	ครองพิภพเป็นเจ้า	ปกเกล้าแหล่งสยาม

๑ พระทรงดำริหัตถ์	พทธรัตน์
มีพระคุณคุ้มชรัก	เค็กเสียน
อีกพททปฏิมาชิต	คิยราช ก่อนแซ
พระชนกโอยกาเทียน	เทียบไว้ต่างองค์

๑ ควรรักประนตน์อม	อัญชลี
ทุกศกมาศกึ่งข	ทิวหน้า
พร้อมกันกับพิช	แสงคงสัจย์ ไซ้หน้า
ชุมพระวงษ์เหล่าข้า	บาททั้งกรุงหลวง

๑ แล้งจึ่งดำรัสขึ้น	ปฤกษา
แต่พระวงษ์เสนา	ทิวผู้
เห็นโคยราชอัยยา	ไศรยท่าน นั้นแซ
เพื่อเกิดสวัสดิกอบกู้	ก่อเกศศกผล

๑ จึ่งทรงสฤณกิสร้าง	ครสาม เล่มเฮย
เทียบชื่อเช่นครวาม	ราชเรือง
รักแสงเรียบเรียงตาม	ล่ำกับ แผ่นดินแซ
คำประกาศเพิ่มเติมเยือง	เก๋าย้างกลางคง

๑ แล้วเสด็จออกกวักด้วย ทักขี
พร้อมพระวงษ์กระบี่ด้วย ไทญ่น้อย
อีกหมู่มาด้วยพิริย พาศน์ท่วน คัวแซ
ทำสัตย์สาขาลด้อย เบียงกก่อนกาล

๑ จักบรรยายยุบลด้อย ถัดแลลง
โดยพิศการแสดง เรื่องไว้
ตามการซึ่งทรงแปลง สรรเปลี่ยน
ตลอดด้วยจับนไช้ เช่นนสืบมา

๑ คลื่นเกินจิตรมาศขึ้น คฤถ์
สองคำวาซพิชี่ เริ่มตั้ง
การแสดงสัตย์วาที ศกสวัสกี
หมายจ่ายรายแจกทั้ง ทวนหน้าพนักงาน

๑ จักการตามตำแหน่งพร้อม ชาวงาน
โดยชนบโฆราณกาล เก้าพร้อง
ศรีรัตนคาศคาสถาน อาวาส วังเขย
ทุกสำมาสยซ้อง รัชตั้งแต่งการ

- ๑ ไ้ทะหมู่สั้ไ้ทะตั้ง เคียงกัน
 บนพระแท่นศิลาวรรณ เสวตรล้วน
 พระพุทธรูปไชยศิริคุณ ทองนาก สามเอย
 ทั้งพระธรรมทองถ้วน เทียบพร้อมไ้บุญลย์
- ๑ เทวรูปเปนเจ้าท้วน ล่องค์
 ปรมศัรววิศณุขำรง เกศท้าว
 พรหมาธิ์ไททรง หงษ์दैจ เเหิรแซ
 อิกอุมาภักควักท้าว เทพไ้หม่คิณี
- ๑ เทวรูปเซิญเครื่องตั้ง คู่เคียง
 เซิญพระสุพรรณมัตร์เฉวียง ศักถ์ข้าง
 ขารกรพระชรรค์เพียง นายมหาค เซิญนา
 หนสคำกั้งอ้าง เทพไ้เซิญแสง
- ๑ ชันหยกเขี้ยวขจิตรพร้อม พานรบั รองแซ
 กลางคิกเทียบค่านัย คังน้ำ
 พระถ้วยเล็กโมรารคัย เพ็ชรรอย ปากเอย
 คิยพระขำมรงค์ล้า เลิศล้วนจินดา

๑ แสงศรีสามเล่มแม่น	ศรราม นรายน้อย
พรหมมาศปลั้ววาทนาม	ท่านไ้
อัคนีวาทอีกเป็นสาม	หอกเพชร รัตนนา
ทอศพาคราวเรียงไว้	สีถวันควรแสง

๑ ขรรค์ไชยศรีสวัสดิ์อ้าง	นามชนะ
อีกพระขรรค์เนาวโลหะ	เวียศท้าว
ใจเพชรค้าย่ายพระ	แสงแฝก คู่เซย
แสงทวยทรงเค็มท้าว	ชีราชผู้ผ่านไฟ

๑ ขารกรเทวรูปไ้	เสนาใน
ศักดิ์สิทธิ์ฤทธิฤาไชย	เลื่องหล้า
กันหย่นทวยฝักอุไร	เงาซัด เกลี้ยงเฮย
ทวีเพชรบันประทุหน้า	ยุบย่นเรื่องพลอยราย

๑ หม้อเงินน้ำปวิคัง	บนเคียง
นัยสียสองหม้อเรียง	เปี่ยมน้ำ
ล้ำฤทธิหนึ่งชั้นเคียง	อยู่ค่าง ม้านา
สิญจน์สุทรรวงช้า	รอบม้าพทขมนต์

๑ นมัสการตั้งเครื่องห้า	ขรรมนิยม
ราชอาศน์ปักทองเตรียม	แต่งไว้
อาศน์พระประยรรวงษ์เจียม	แพรลาก
อีกอาศน์ละสงฆ์ให้	ลากผ้าพรรณขาว

๑ สงฆ์สามสิบแปดถ้วน	คามกระษัตริย์
ซึ่งรักษาศีวิรัช	ก่อนนั้น
ล้วนทรงขีฎกจัก	แต่ที่ ควรรณา
ต่างรับจิตรหมั่น	ทำซ้องสวคมนต์

๑ พระที่นั่งนามออกอ้าง	ไพศาล ทักษิณแฮ
มวญหม่เจ้าพนักงาน	แต่งตั้ง
ไ้ทะเครื่องพิชิการ	สามไ้ทะ
เทียบบิณฑของเงินทั้ง	คอกไม้เจิมงาน

๑ ไ้ทะใหญ่ไว้ตั้งพระ	ราชา วุชเชย
ขวาพระสยามเทวา	จักไว้
สุวรรณบัทรปฎิมา	ไชยฝ้าย ช้ายแฮ
แล้วทอควราชอาศน์ไ้กล	ไ้ทะตั้งพระไชย

๑ พระชันษาจักตั้งที่	เวียงชีก กันแซ
บนที่นั่งพิศาลสถิตย์	บุรพเขือง
บุษบกฉลักรวิจิตร	ลายลวด
ทองบัตติคกระเจกเรือง	ลคชนักระจิงราย

๑ ทาช่ายมาลัยมลิร้อย	แขวนรไบ
ฉัตรยอคบุษบกไฉว	ทวนห้า
ฐานตั้งพุ่มมาลัย	ประทีป แฉกแซ
นำบุษบกวางม้า	ฉลักร้วนลายทอง

๑ จักเครื่องทองแต่งตั้ง	ตามงาน ประจำเฮย
โดยชนาภธรรมเนียมการ	ก่อนนั้น
สี่สารยเครื่องพาน	ทองทิศ
หนึ่งเครื่องพานสองชั้น	รัยควัยไ้ระถม

๑ เทียนชนวนชวคคอกไม้	เวียงกลาค
สุหร่ายสุคนธ์รองถาค	แต่งไว้
ห้าททอคราชอาคัน	พรมเทศ
สุทเครื่องเบี่ยงปลายไ้	จิงตั้งมายศรี

- ๑ ครั้นไถ่ขบยามคำเข้า รัตติกาล
 จึ่งเสด็จสู่ไพศาล แด่งตั้ง
 ทรงจกนมัสการ ทกเครื่อง แล้วนา
 ทรงสรว่ายปราชัย ที่ห้ามฉกฉล
- ๑ จึ่งท้าวผู้ใหญ่เข้า จุกเทียน
 คืดแวนสำรับเวียน นอบน้อม
 ประโคมแซ่สนั่นเนียร นาทเสนาะ เลี้ยงแซ
 สั่งแวนรียต่อชัย รอยห้ามฉกฉล
- ๑ พระวงษ์แลเข้าบาท ฝ่ายใน
 นั่งคอดิกเนียงไป แวกลัยม
 รับสั่งแวนเวียนไสว สมโภช
 สามรอยแวนรวมพร้อม เสริ้งแล้วคัยเทียน
- ๑ ครั้นเสริ้งเสด็จทวย ราชยาน
 ดำรงแห่ส่วหาร มหาดห้อม
 จุกเครื่องนมัสการ ขุนิต พระเอย
 ทรงรียเบญจศีลน้อม นอบคองขนิฐาน

๑	เบื้องหน้าอาลักษณ์ผู้	รับราช โองการ
	นุ่งห่มเสื้อขาวสะอาด	นอบเกล้า
	คุกเข่าอ่านประกาศ	ทวยเทพย์ ปวงเซย
	เชิญสดับโองการเจ้า	แผ่นหล้าแสงสาร

๑ ร่ายคำประกาศ ข้างบาลยพิตร น้อมศิริสิทธิคำนับ รับ
 บรมราโชงการ ประกาศสารล้ำสงฆ์ อิกองค์ทวย
 เทพไท ในพิภพมณฑล อันมากลั่น จักกล่าวชี้
 ตามตรง จงตั้งไฉตรสกับคำ ราพรรณเรื่องพระพุทธรัตน์
 ขั้วภูมิภาคแก้ว เลิศหลากแล้วอย่างยิ่ง หาสิ่งเสมอ
 บมี เปนมณีพิเศษนัก ล้วนเลิศลักษณะมงคล ทวี
 มณฑลแดนสยาม คาลกับความเช่นเชื้อ ให้อยู่เย็นกับ
 ร้อน เลื่องสทอันคู่เมือง เรื่องพระเกียรติปรากฏ เชิด
 พระยศมหัศจรรย์ แต่ปางบรรพ์เขาราว สถานกรุงเทพ
 ทวารวดี คร้อยทวยายังคง นัยพระองค์วกระษัตริย์ ใต้
 คำนวณรัตนไชย ล้ำกับในสามสิบสาม จักนับตามกำหนด
 ปี มีสร้อยสามสิบเจ็ด นัยเสร็จเงินเด็กรุง การบำรุง
 ใหญ่หลวง ปวงไผ่ห้ามเคิกได้ ให้อาทรทัพमारอ ยอ
 พหลมารบ ทะหลบถึงกำแพงเมือง เปลื้องรพดมาก

หลาย กรงทำลายหลายหน ป้างผจญไฟรี เพราะ
 ไข่มุกพุทธรัตน์ จึ่งพิบัติกาลเป่น เห็นประจักษ์ทุกครา
 ภายหลังมาพิณาศ พม่ากวาดเมือเมือง ลำเค็ญเคือง
 นานา ครั้นล่วงมาบมิหัง ถึงครั้งตั้งชนบุรี เจ้าศรี
 สัตนาคนหุต รั้งริบขอุปราชา เหตุอาชญาแก่กัน พลัน
 ประหารชีพม์วัย ค้วยทญูอิหังการ ทรงทรายสารสัน
 เสรี จึ่งสมเค็เจ้าพระยา มหากระษัตริย์ศึก เกษ
 พรวรภูกอมพล ยกไปกลลันช้าง เข้าหักง้างรุกราวญ
 ลาวบหาญต่อรบ เจ้าเมืองหลยล่าหนี ครั้นขมิไชยชำนะ
 ไก่พระแก้วพระบาง พลงให้ต้อนครวเคิน เชิญพระแก้ว
 ลงมา สถาปนาไว้วัง บังณโรงพระแก้ว แล้วแผ่นดิน
 คาลเป่น ช้อลลำเค็ญเกิดมี เจ้าธานีวิปริต ผิด
 สันญญาวิปลาศ เกิดอุบาทว์ก่อยุค ลำสิ่งทุกขซึ่งมี ผู้
 ที่ไยสงคราม ไก่ความยากกรมวัง ถึงภรรยาทุกผู้ รั้ง
 รหัดเหตุไป ในแวนแคว้นเขตรขอม จอมกระษัตริย์เสก
 กลับ หวังรับโดยคี่ ปองไข่มุกอาชญา ครั้นเมือ
 ยাত্রถึงกรง การเกิดนงนนั้นหนา แสนเสนาประชุม
 พร้อม น้อมทูลให้สำเร็จ เชิญเสด็จเถลิงถวัลย์ พลัน
 ให้เห็นปรากฏ มีสมยศพุทธรัตน์ จึ่งพิบัติกาลเป่น เกิด

ช้อเชื้อราวี เหตุขารมีจักไค้ พุทธรัตนไวเณลิมยศ
 ปรากฏให้เกศพิณาศ พระบาทปราบเสี้ยนเสรี สมเด็จ
 พระพุทธชอกฟ้า เจ้าจอมหล้าพาโลกย์ กาลคัมโคก
 เหล่าประชา เสวยศิริราไชยธรรม มหันตคุณกิลก พระ
 เกษปกชนนิกร เหล่าราษฎรไค้สุข ให้ทำนุคนครใหม่
 ใครให้ข้ามฝั่งบุรพ ภูลพลเพียบสร้างเสรี เสกข้าม
 มาประทับ รับพระแก้วมาวัง ขให้วังรักพิหาร ใน
 สถานพุทธรัตน จังหวัตรเบียงรอมล้อม อ้อมพิหารอุโบสถ
 ปรากฏทั้งมณฑป งามจวบรอบอาราม ให้ช้านานามมี
 ศิริรัตนคาศศา เชิญปฏิมาสู่สถิตย์ เครื่องบูชาหลากหลาย
 หลาย ถวายคำนับสักการ ถ้วนมเหพาารเสรีสรรพ
 ไว้สำหรับยารมี เณลิมศิริพระนคร ขรพระเกียรติกรัน
 เกรง เกรงพระเดชทั่วหมก ปรากฏเกิดสวัสดิ ปรกติ
 เปรมปราสาศก กาลคัมยุคเย็นหล้า ถ้วนทุกหมู่ไพร่ฟ้า
 ชาติช้อเชื้อราวี แลนา ฑะ

๑ ข้าวความเย็นถึงพม่า ว่าฝ่ายกรุงตั้งคิก คิก
 ไคร่ราญไ้ร้าย หวังไคร่ปราบให้เตียน ก่อความเพียร
 อ้อมเอิบ ใจกำเรียวรุนแรง ต่างจักแจจเตรียมทัพ สรรพ
 ยกพยุพชาติรา ไล่ค้มากลาญจนบุรี หนักกริพลย้าย

ฝ้ายไปรับบระ อำนาจพระเคศา พม่ามาต่อยุท ข่าย
 แตรกรกล่ากลีบ ขให้เลิกทัพคืนกรง ทรงผดุงพลเมือง
 เรืองรุ่งรณชันทยาน คาลคัยคัวยขารมี พระมณเฑียรณปฏิมา
 เห็นปรากฏยิ่งนัก ประจักษ์คุณรัตนไทรย พระฤไทย
 เบิกยาน ตรีตรองการผดุง บำรุงพุทธศาสนา ให้
 ถาวรยืนนาน สำราญในศิริวิรัช เสวยสมบัติขำรง ทราบ
 เท้าทรงพระชรา พระโรคมายันกาล พรวรรณกาลพระชนม์
 คลได้เจ้กลีบสี่ ประสงค์ที่เวนสมบัติ แคบรมชาติโยรส
 เสรีสรวรรคคัลวงศ์ นัยยี่สิบเจ็ดปีเศษ บัคมิเหตการขบถ
 ผู้ทรยศอาหาญ หากบันกาลเอือกอ รือเรื่องร้ายตาย
 เคียน ทั่นทนายเคียรสทวกดี เพื่อบารมีพุทธรัตน ให้
 ขจิตไภยเสรี สมเด็จพระพุทธเลิศหล้า เสด็จปราบคา
 ภิเศก ภิเษกพระยศฤาสยอน เหล่าหมู่มอญแตกมา
 พังพระกฤษณาภิไธย กระทบกาลสวามีภักดิ์ เห็น
 ประจักษ์โดยตรง ดำรงรัชสมบัติ สิ่งสวัสดิคิมูลมั่ง ล้วน
 คัยคังทั้งผอง แก้วเงินทองอุดม ต่างชื่นชมบรรเทิง
 เถลิงถวัลยราชสิริยศ ภูลพิภพคัยเชิญ เปนสุขทั่วทุกคน
 ยานกมลทุกผู้ รู้ทำมาค้าขาย ครั้นเมื่อปลายประจวบ
 ไซพิศม์ทวนกลุ้มกลัก ทรสไม้ไค้สามวัน เสด็จสู่สวรรคต

กำหนดพระชนม์พรรษา คณนาห้ายี่แปดตรง ดำรงใน
 รัชสมบัติ จักนับถวนสิบหกปี จึงเสนาบดีทั้งหลาย ยิน
 ขอบถวายฉัตรเสวตร แต่พระเชษฐโอรสา ชัญเชิญ
 ราชภิเศก เอกขำรุงกรุงสยาม พระนามาจากเสรี
 สมเด็จพระนั่งเกล้า เจ้าพิภพกษัตริย์ ทำนุการพุทธศาสน์
 บำเพ็ญราชกุศล ประชาชนชื่นบาน ภายหลังการเกิด
 พลัน เวียงจันทน์เริ่มก่อขบถ คึกแทนทศให้มหาญ
 อิงกฤดาการทราบมา ขอให้รักษากองทัพ ยাত্রไปรับรวี
 ค้างเวียงพินาศ กวากครวลาวยอพยพ ทบทัพกลับคืนกรุง
 บำรุงราษฎร์ให้เย็น เห็นอำนาจขาม คุณศรีรัตนปฏิมา
 ให้สถาปนาอาวาส เอี่ยมสอาดไพศาล เพ็ญภูมิตั้งเต็ม
 ค่ำ หล่อปฏิมาสององค์ ทรงเครื่องห่มทองคำ ทำ
 ไว้ในอุโบสถ กำหนดหกดอกหมาย ถวายโอบกาสนก
 นารด แต่พระบาทสององค์ ดำรงราชไสรสวรรค์ มหันต
 คุณาภิเษก เอกอุคมนานา ภายหลังมาจันคค ทำ
 ทุรุษคย่งยับ คาลรงบีได้สควกตาย หลายครั้งเห็น
 ประหลาด ค่ายอำนาจพุทธรัตน์ อาภายักทุกซึ้ง
 เห็นประจักษ์แจ้งชัด เอิกอสรเสริญ ทำนา ะ

๑ เจริญความสุขสวัสดิ์ บำเพ็ญพิธีทรงประหาร ไกล
 เกือบจนคนกันดาร จึงเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เสนาบดี มี
 พระราชดำรัส รัชสมัยตั้งมาแต่ ทั่วทุกฝ่ายของ
 ไทเป็นที่เย็น เห็นควรเป็นที่พึ่ง จึงให้มอญศิริราช ดำรัส
 แล้วไปนาน ไทสามวารสวรรคต กำหนดนัยพระชนม์
 กลหลกสิบเศษห้า นัยกาลชำเถลิงถวัลย์ ยี่สิบเจ็ด
 ทัศณีย เสนาบดีกราบทูล ตามมูลเชิญเสด็จเสด็จ
 สมเด็จพระมอญราช ราชบาทเสวยสวัสดิ์ ดำรงราช
 ราชสวรัย สิบสี่วันคืนทิวสน์ ทรงพระนามประกาศ
 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า เจ้าพิภพอยุธยา ทรง
 กรุณาทั่วผอง ปองเมตตาทั่วผู้ สู้ทำนุทั่วหลาย
 หมายบำรุงทั่วหน้า ทุกไพร่ฟ้าพราหมณ์ มีพระไทย
 เทียงตรง ทรงพระราชศรัทธา ในปฐมามรณ เพิ่ม
 เติมยศให้เด่น เป็นที่ทรงคำนับ กับปฐมาทองสอง ฉลอง
 พระไอยกาธิราช พระชนกนารถยี่สิบ ไปรคให้มีเวลา
 มาพร้อมในอุโบสถ กำหนดขึ้นสองครั้ง ตั้งถือน้ำทำสัตย์
 บัดแล้วได้บังคม กราบบังคมทูล เพื่อพระเกษียณ
 นาน กาลพระคุณขึ้นเนหา เฝ้าสิ่งทุกให้หาย ผาย
 สิ่งสุขให้เห็น รวมเย็นด้วยเกษมกิจ คับร้อนทั้งอาณาเขต

ต่างประเทศชวนกัน มาผูกพันไมตรี ก่อการค้ำคูณมั่ง
 ให้ค้ำคั่งค้าขาย ความสหายบ้านเมือง เจริญเรืองยิ่ง
 กว่าก่อน ผ่อนราชทรัพย์บริจาค เงินทองมากหลากวิจิตร
 ทรงราชูทิศถวายไป ในบรมชนกนารถ ทรงพระราช
 ศรัทธาหนัก เป็นที่รักชาวชน การกุศลนิรันดร ปฏิ
 สังฆรณ์อาวาส พระศรีรัตนศาสดา พุทธปรางปรากฏมี
 ศิริรัตนเจดีย์สร้างเพิ่ม เริ่มวิรัชหลากหลาย หมายสร้าง
 ซ่อมไขขาด พระบาทขำรงรัช เสวยสมบัติจวนครบ
 บรรจบนิยลียแปดปี มีพระโรคพลันมา เวลาเมื่อเกือบ
 ไกล ให้หาเสนาบดี มีโองการดำรัส ว่าศิริรัชท่าน
 มอบ ได้กอบการบำรุง ครั้นรุ่งชอกขึ้น ไข้ผ่น
 เชิญตั้ง แล้วแต่ทั้งหลายเห็น เป็นคำสั่งเท่านั้น ครั้น
 ล่วงข้ามวันมา พระโรคขยายากนัก จักกำหนดพระชนม์
 คลหกสียห้าได้ จอมพิภพวิราชไท สุกสันสู่สวรรคต
 แลนา ๗

๑ ษณพลันมนตรี อธิบค้แลพระวงษ์ อีกทั้ง
 สงฆ์ปฤกษา บรรดามาพร้อมพรัก จักเห็นพระองค์ใด
 จึงพร้อมใจเห็นเสร์ฯ สมเด็จพระมราโชรส ควรพระยศ
 เถลิงถวัลย์ สืบสืบลันตติวงษ์ ดำรงราชประเพณี เจ้า

จอมชกกับสงฆ์ ถวายไชยมงคลช้อง ค้องแบบขัตติยจรรยา
 จักรมราชาลิลา สฤษดิ์พระนามประกาศ พระบาทสมเด็จพระ
 พระปรมินทรมหา รุฟาลงกรณเกล้า เจ้าจอมอยุทธยา
 ขำรงราชสวัสดิ์ โดยราชธรรมทักษิณ ประกอบกิจอารี
 ให้มีความเกษมสุข ทำนุบำรุงพระนคร บำรุงราษฎรอยู่
 เป็น เป็นที่พึ่งทั่วหน้า เหล่าไพร่ฟ้าฟูใจ สงเคราะห์
 ในวงษ์ตระกูล เพื่อมิให้สูญสืบสาย หมายประโยชน์
 นานา เรือนวิद्याฝึกหัด วิชาเจนจบต่างต่าง สร้างจิตร
 เสร้าเขายาย คลายใจทางฆราวาส เรื่องพระยศผู้สูง
 เลื่องพระยศนิชาม ความสรวลเยินยง ทรงปรารภ
 ธรรมเนียมแปลก สิ่งเปลี่ยนแยกธรรมเนียมไทย เสก
 ไปนอกประเทศ ทอดพระเนตรแดนขวา ภายหลังคลา
 ค้าวอินทโย สู้เสียดรพมากหลาย หมายประโยชน์ได้
 เห็น เป็นคุณเพื่อบำรุง กรุงเทพมหานคร ให้ถาวร
 สุขสวัสดิ์ ข้อข้องขัดคักแก่ สิ่งต้องแก้ขัดตาม รั้ง
 พยายามเป็นคุณ ถอยการอุทธรณ์ ครอบงำพิธีกรรมอ้าง
 ทรงสถาปนาอาวาส ศิริรัตนราชบพิตร วัชรจักรไพฑูริย์
 นเรนทรสุริย์เสวยบรมย์ อุดมด้วยราชศฤงคาร สรรพไพฑูริ
 บัณฑิต ภูพระยศอย่าไย เชิญเทพยในแหล่งหล้า

หกห้องฟ้าอมรพิमान มาพึ่งสารคำประกาศ ขออำนาจ
 ไตรรัตน์ กับความสัตย์ซึ่งพรรณา ช่วยรักษาบรม
 ภาระมัตริย์ ให้ซึกถกยันตรา พระฤไทยหมายประสงค์
 สิ่งใดจงสำเร็จได้ อย่าให้มีกักกัน ศักดิ์นั้นพลันพินาศ
 ให้พระบาทดำรง ทฤษฎายงยืนยั้ง สิ่งสุขศิริสวัสดิ์
 พรรณพิพัฒน์ใจ ให้พระเทศานภาพ ปรายทุกทิศทุก
 พาย ผู้ปองหมายเป็นศัตรู ปวงริပ္ในนอก เอาใจ
 ออกไปตรง ต่อองค์บรมนรินทร์ ยกินทรจอมขราธาร
 จงบันดาลวิปลาศ ช้องโอกาสอย่ามี ร้ายเป็นตีกัลลภัย
 หายอาณาฏกลบเกลื่อน เงื่อนข้อผิดเป็นชอบ กอขกล
 ภิเษก ให้เป็นคุณแก่กรุง บำรุงพระยศต่อเติม
 เฉลิมพระเกียรติเกรียงไกร ให้มีไชยซ้ำคึก ผู้ใดนึก
 จงวินาศ ราชตระกูลประเพณี ให้มีความเจริญสวัสดิ์
 น้ำพระพัฒน์เป็นประธาน อีกบันดาลบรรดา พระวงษา
 นุ่ง ทุกพระองค์ใดใด ทั้งฝ่ายในฝ่ายนำ อีก
 เหล่าข้าทูลธอง จงปรองคองผาศัก ทำนุการยุติ
 ธรรม ช่วยป้องกันพระนคร ให้ถาวรวัฒนา ทั่วสำมา
 มณฑล สกลราชอาณาจักร ประเทศทั่วแดนสยาม

ให้มีความสุขสวัสดิ์ สรรพพิบัติอย่ามี สรรพสิ่งก็จงได้
 ให้สวัสดิ์โสภณคฤงคาร ตามฤๅณุกตัญ อย่าขัดข้องโดย
 กาล ัญญาหารสมบุรณ์ จงเพียบภูลโกลโคย ใน
 พิกพาณาจักร ขอมเสลักขทั้งหลาย อันบรรยายออก
 นาม ตามประกาศแต่หลัง ซึ่งไต่ฟังคำพร้อง อีก
 สัตย์ซึ่งปัญญา คณพจนสารนานา ทั้งอันภาพพทช
 รัตน์ แลความสัตย์แห่งข้า จงเสร์จสมอย่าช้า เช่นนี้
 ทุกประการ นั้นเทอญ ะ

๑ ครั้นชานคำประกาศสิ้น ขยวนสาร
 สงฆ์สวกลียสองค่านาน เปรียกพร้อง
 จยเสร์จกลับสู่สถาน ฮาวาค์ คนแซ
 เหล่าพวกคนทวิช้อง แซ่ซ้อมเลียงประโคม

๑ พรหมณ์สองเลวียงห่มเสื้อ ครอบครอง
 อานคุษคณันท์ทำนอง จัดแจ้ว
 จยลาเข้าสังข์สอง มโหรชีก สองนา
 ครั้นเสร์จสู่ลาแล้ว เสร์จขึ้นราชฐาน

๑ ครันขันสามคำเข้า	เวลา
ข้าพรรรัตนศาสดา	กวาดแผ้ว
พนักงานทุกหมู่มา	ตรวจจัก การเขย
รียบแต่งตั้งเครื่องแล้ว	เสร็จพร้อมทุกพรรณ

๑ พระวงษาธิราชเจ้า	ต่างองค์
โคมพัตรเขียนทองทรง	สักพรรชัย
ฉลององค์ปักทองฉาง	ทิศเลื่อม
ล้ำพระวงษ์ผู้น้อย	คาคเคือทรงลาย

๑ ทรงวอทรงเสลี่ยงกัน	กลดทอง ขวางเขย
มหาคเล็กเชิญเครื่องของ	เนืองขง
เชิญแสงอุไรรอง	เรืองทิด เศลียงแซ
ถึงทวารวักยั้ง	ยาตรเข้าอาราม

๑ อิกหมู่มาขมาตย์ม้วน	มนตร์
ต่างนุ่งกรวยเชิงสี	เสวตรทอง
เลื้อยขาวคาคครุยมี่	ล้ำคเลื่อม เจาเขย
ขันแคว่แลรตษ์ข้อง	สู่เปื่องวังสถาน

๑ ทนายถือเครื่องยศร้อย	เรียงงาม
พานเหล็ยมพานกลมตาม	ศักดิ์เยี่ยม
พานเล็กโต๊ะธาดาสาม	ขนาดเยี่ยง ยศนา
กากระโถนคนโทพร้อม	พรั่งเต้าพรตาม

๑ นางนาฏตำแหน่งท้าว	อธิปัตย์
นุ่งยกไหมพินสี	เสวยตรล้น
ห่มสไบขี้กทองมี	ดอกแย่ง
กาหิยกโถงทองถ้วน	ยศท้าวนางใน

๑ ท่านผู้หญิงมียศล้น	ภรรยา
มขมาตย์สูงศักดิ์นา	สร้อย
นุ่งขาวแต่งตนมา	มีเครื่อง ยศแซ
พร้อมพรั่งหมู่เมียน้อย	นั่งกลุ้มตามรเขียง

๑ สายแสงสุริยผ่องพัน	นภา
นัยท่วนสามนาฬิกา	เศษแล้ว
เสด็จทรงเครื่องราชา	ภรณ์เสวยตร พัตรเฮย
ทรงพระราชมานแพรว	เพริศทวยลงยา

๑ ทำรวรห้อมแต่หน้า	แลหลาม
ชักกระบี่ทองเงินตาม	ยศอ้าง
แต่หลังทักษิณวาม	ทหรมทาค เล็กเซบ
เหล้ามหาคเล็กสล้าง	เครื่องเซอเซญตาม

๑ ทหารยืนสองค่างรว	เป็นคัย
ทำงกระทำค่านัย	ทัวหน้า
แตรฝรั่งมากสำรับ	เซงแซ่
เสด็จยาตรตามทางผ้า	ลากชนอราม

๑ เสด็จกลอุบายสถเบียง	รัตนสถาน
อุทิศเครื่องนมัสการ	นบน์อ้อม
ทรงไทรสรณสมาทาน	คิลเสร้าง
ประทับราชอาศน์พร้อม	พรั่งข้าทูลลออง

๑ สงฆราชาคณะล้วน	คันถัระ
ท่างสวดถวายพรพระ	กักก้อง
สวดจบจึงทรงประ	เคนเครื่อง ถวายแซ
ฉนั้นเสด็จของครักษ์ช้าง	ล่าเข้าเก็บเคียน

๑ พนักงานเตรียมเครื่องเซอ เชิญมา
 ขันหยกพระขรรค์ แต่งไว้
 ตั้งกลางรูปรามมา กร่ง ศรแซ
 วางหน้าพระไท้ อ่านข้อสาบาล

๑ พระครูผู้พิทักษ์ มหาศาล
 ประนมทักขิณโองการ แข่งช้า
 ไครคตเทพยจงผลาญ เผด็จชีพ เสียนา
 แล้วจับศรพุ่งน้ำ เสรีถ้วนสามศร

๑ อาลักษณ์สองข้าง ขาวลาย นุ่งเอิบ
 เสือตีกสารถาย ปักพร้อย
 ห่มแววยงนั่งอ่านถวาย คำสัตย์
 แทนหม่อมมาทวยใหญ่ น้อย ชิงพร้อมกันมา

๑ สักเคกาเมจรูเป	คิริสีขรตฤ	จันตลิก์เขวี่มานะ
ทีเปรีฏีเรูจคาเม	ครวนคตฤ	เคหวัคตฤมีติเขตต์
ภูมัจจาณันตเทวา	ชลตลวิสเม	ยักขคณัษัพพนาคา
ติฏฐันตาสัมมุชาโน	อภิสปถกถ	วุจฺจมานัสฺสนันตุ

โยมยาส์สามวาเทติ
โสตมิษฐ์ณคุสัพพะเส

สยโลกัยยเคอิข
เทวานภาวเทชสา ๕๖

ร่ายลาลา ข้ำแต่เทพยนิกร อมรพิมานมาศ โลกบาล
ราชเรืองฤทธิ์ เทพยสถิตยภูมิพฤษณ์ พรวรภูการักษ์
กลาค อิกอากาศหกห้อง เทพยเถอนท้องลำเนา
แนวนินเขาห้วย กัยก้วยเทพยบริรักษ์ สิ่งสำนัณที่
มีเกาะแก่งแหล่งลหาน ทกขารท่าทัวแคน อิกอมรแมน
พำนัณ บริรักษ์พระนคร ทรงนามกรเสื่อเมือง ทรง
เมืองเรืองสิทธิศักดิ์ ทั้งพระหลักเมืองหาญ อิกพระกาฬ
เทียมเคช เทพยรักษาเสวตรฉัตร บรมรัตนราชบัลลังก์
ยังสุรารักษ์อรรคนิเวศน์ อิกรักษเขตรมณฑล วยสกล
อาณาจักร ผู้มเหศวรศักดิ์เรืองฤทธิ์ องค์พระอิศวร
พรหมินทร์ เทพยกระษิรอรคอาศน์ มีอำนาจเห็นจรร
ทรงทิพยภรณ์ทิพเนตร ประเวศมาประชุม นมใน
สถานต้น ข้ำขอชี้คำประกาศ แต่เทวราชผู้มา ฟัง
วาจาพร้อมเพราะ เณระต่อไครรัตน์ ขอสวัสดิมงคลคง
อิกคณะสงฆ์เป็นประธาน ในการราชพิธี มีพระวงษ์เสนา
บรรดามาทุกตน พลเรือนทั้งทหาร ข้ำราชการน้อยใหญ่

ใครรับน้ำพระพัฒน์ เป็นศิริสวัสดิตามศักดิ์ สุรารักษ์
 เป็นพยาน กาลเมื่อทำสักการียา ถวายบรมราชาธิราช
 พระบาทสมเด็จพระ ปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทร
 เทพยมหามงกุฎ บรมบรรตนาคราชวิวงศ์ วรุตมพงษ์บริพัตร
 วรชติยราชินิกโรคม จาตุรันตบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ
 บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร สถิตย์เหนือ
 คีรีเกล้า พระพุทธเจ้าทรงธรรม์ เสด็จถวัลย์ราชผดุง
 กรุงเทพมหานคร อมรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา
 มหากิลกภพ นพรัตนราชธานี บรมมัยอัครมณฑล ราช
 นิเวศน์มหาสถาน ขอการอันร้ายก็ จงมีแก่ทั้งหลาย
 ซึ่งถวายปฏิญาณ สบายทุกถ้วนหน้า ข้าพระบาท
 เป็นกลาง พลังพร้าว่าประกาศ ว่าพระบาทพระองค์
 ทรงมหาการุญ ไต่อดุคหนุนทั่วกัน ในยุคบรรพตระกูล
 ต้นเค้ามูลทั่วไป อาไศรยไต่ความเย็น อยู่เป็นสุขสบาย
 สิ่งอันตรายบางเบา ยันเทาโทษทางทุกซ์ ปลุกใจใคร่
 ให้ส้าง ทำงเลี้ยงชีพของตน ทั้งข้าคนบุตรภรรยา เป็น
 สุขานุสุขชอบ ทั่วเขตรขอบเขตแดนมา เพื่อพระเคศา
 นภาพ ปรายไปในนานา ตามบรรดาชอบผิด ผู้ซึ่ง
 คึกคึกซัว ทั่วพระราชมณฑล สกลอาณาเขตร ทรง

พระเมตตากาฤณา พุทธศาสนาผดุง บำรุงกุศลราษี มี
 ยุติธรรมเที่ยงตรง ดำรงโดยสุจริต มิได้คึกคอกทีลี อัน
 เป็นที่กตักัน เพราะฉะนั้นท่านทั้งหลาย จงพร้อมกาย
 วาจาจิตร โดยสุจริตดำรง ชื่อตรงทำราชการ อย่า
 ปองพาลทรยศ คึกกระบดประทุษฐ โดยพุทธโอวาท
 อนุศาสน์ตรัสสรรเสริญ เจริญความสุจริต ว่าคึกชอຍการกั
 จักมีประโยชน์นัก อักคณญุไม้ตรง ทรงกิตีเยนโทษใหญ่
 ไซ้จักเป็นการบุญ ขอคุณโทษชอຍผิก จงประสิทธิอำนาจพระ
 พัฒน์ กับสัตยาธิษฐาน ให้อาหาณานภาพ ปราย
 ตามวชิกรรม ซึ่งกระทำสาบาล ประพฤติการเป็นไป
 โดยในยประกาศมา ขรรดาข้าวรวงบาท ได้ทำราชกิจการ
 ทหารพลเรือนล้วน ถ้วนผู้น้อยผู้ใหญ่ ไซ้แต่เหล่าฝ่ายนำ
 ว่าตลอดฝ่ายใน ทั้งผู้ไปรักษาเมือง เมืองกรมการผู้รั้ง
 ทั้งเจ้าประเทศราช ผู้ใดปราศสุจริต คึกก่อการกระบด
 ทรยศประทุษฐร้าย ผ่อนยักย้ายนানা ก้วยกายวาจาจิตร
 แด่ยพิตรอยู่เกล้า ไปเข้าให้ต่างท้าว แด่เผื่อท้าวต่าง
 แคน ตรีตรองแทนบ่จามีตร คึกอูยเล่ห้กล ให้
 แด่ยยนต์ผู้อื่น ย่นความคึกเป็นค้ำม ห้ามความแกล้ว
 ให้กลับ กับความกล้าให้หย่อน ห่อนเป็นคุณแผ่นดิน

หนึ่งไต่บินด้วยกรรม จักพลันไต่เห็น ผู้คิดเป็นการ
 กระบด นิ่งอคงขี้กง่า มิได้นำเหตุฟ้อง ร้องกล่าว
 โทษโดยตรง ให้ทรงทราบเร็วพลัน ยิ่งด้วยฉันทกยา
 อิกนานากอบกิจ ทุจริตต่างต่าง หลายอย่างต่อพระบาท
 บรมนารถบพิตร มหิศวรรมหา กรุณาธิคุณ อकुสย
 ใหญ่ยิ่ง ขะสิ่งซึ่งเป็นใหญ่ อันใช้เห็นด้วยตา ภูมา
 รัักษอากาศ โลกบาลราชพรรภูก ทั้งพฤกษเทพมเหสีลักซ์
 อิกอารักขะเรื่องฤทธิ์ สิ่งสถิตยเสวตวรรคิร คาลพิยติ
 สังหาร ผลาญชีวิตรให้ตาย ทำลายลาญแก้ชจาก
 พินาศอุปเลทะกรรม มากระทำสาหัส อุบัติวอันตรวย
 ตายด้วยศรทั้งสาม นามปลัยวาทอคิน อิกองค์มีพรหม
 มาศ อสนีบาตให้ม้วย ด้วยราชศาสตถาวุธ ผู้ประทุษฐ
 ไม่ตรง จงตายด้วยแรงสัत्व พิบติในน้ำบก ผลกัก
 ให้วินาศ อย่างแกล้วกล้าศกรรมกรรม ทุกขอาทรจงมี
 เกิดพิศม์ฝักดล อติสารชราพาธ สรรพพยาชทุก
 ประการ ยันกาลให้ประจักษ์ ลำยากนักเวทนนาน ทำ
 ลายลาญไปนรก หมกไหม้อ่ารู้คัย ไต่ห่มนักษัแสน
 กติบ์ สันกรรมพลันเกิดมา เวทนาจนองทุกข์ สิ่ง
 ซึ่งสุขขอย่ามี กามโลกีย่อย่าไ้ อย่าให้พัพพุทธรัตน

ซึ่งมาตร์สออย่าไปรค ให้พ้นโทษถึงนฤพาน ผู้กอบการ
 สุจริต มีไค้คึกทรยศ กระบดประทุษร้าย ห่อน
 ยักย้ายซ้อสัตย์ กัดเวทไค้โดยตรง ขอจงเทพยดา ภูมา
 รักษอากาศ พฤกษเทวราชเรืองฤทธิ์ เทพยสถิตยที่
 มณฑล นพปกลเสวตรฉัตร อิกทั้งจัตุโลกบาล จง
 บันดาลผู้สัตย์ ช่วยขจัดอันตราย ทกซ์กำวายหายโศก
 สรรพโรคอย่ามี สิ่งสวสัคิยบริบูรณ์ เพี้ยเพียบบุญมูลมั่ง
 ทรัพย์คัมภีร์ยิ่งยศ ให้ปรากฏแก่ตา มีอายุแลวรรณะ
 กับสุขพละเลิศ จงประเสริฐยศศักดิ์ ให้พร้อมพรัก
 ใหญ่ยิ่ง สิ่งพิบิตอย่ากล อยู่จวบจนถึงชรา ทกข
 เวทนอย่าพะ เมื่อมรณะถึงหลับ กลับขึ้นในพิมาน
 สำราญสมยติทิพย์ พริบตาเคี้ยวเสีจสม ชมความสุข
 ในสวรรค์ นัยมื่นพันโกฏิกัป กลับุติมาเกิด กำเนก
 ชาติมนุษย์ เปนบุรุษยิ่งยง พบพุทธองค์พึ่งธรรม
 มรรคผลพลันสำเร็จ ทักขาคเทีจเกลศमार นฤพานคง
 จงไค้ ผู้ซ้อสัตย์ไซ้ สบสันสมประสงค์ โสค
 เทอญ ะ

๑ ครั้นลงคำประกาศอ้าง	สาขาล กลางเขย
แสงทอกลายพนักงาน	พริ้งพริ้ว
จึงเชิญพระแสงกลาน	มาส่ง พราหมณ์แซ
โอนศิโรตมน์อม	รับค้ำพระแสง

๑ แล้วยืนชันข้างม้า	พิชิต
เชิญชยุตุมวาริ	ม่อไซ
ส่งสวคตจิราทิ	ขรรคมดอง แท้ไชย
พราหมณ์เข้าสังขัสให้	ถัน้องประโคมเครง

๑ ขาลักษณธอสมุคเลียว	ลูกกลาน แจกนา
เหล่าราชเสวกกราน	กรายพริ้ว
ต่างคนอ่านสาขาล	ทุกทั่ว คนแซ
ถวายสัตย์สุจริตน้อม	ท้อไต่บาทงสุ

๑ พระครูผู้ใหญ่เชื้อ	พฤตมา จารย์เฮย
เชิญพระถ้อยโมรา	เพ็ชรแพรว
เต็มน้ำพุทธมนตรา	จวนรับ รองเขย
ข้าเศกมนต์พราหมณ์แล้ว	นบไท้ทูลถวาย

๑ บัณฑิตบรมนารถเจ้า	จอมมกุฏ สยามเอย
ทรงวัยด้วยมณีสุทธ	รศไว้
ผันพระภักตร์เฝาะพท	ไทรรัตน์ รุกกนา
หวังผลกุงพทสาสน์ให้	ประคิษฐ์หมั่นตราบาล

๑ ทรงมละอคคิตั้ง	ยุคิขรรม์
เพื่อพิทักษ์เขตรชัณฑ์	แหล่งหล้า
บำรุงอเนกนิกรสรรพ	สัศวศุข ทวีแซ
กลัษพระองค์ทรงหน้า	เฝาะพร้อมทรงเสวย

๑ พระครูพราหมณ์พฤตนิยาศทั้ง	โหรคา จารย์เซย
ยกม่อวินชารว	รศล้วน
ชันรองอย่างขนาดดา	นาศักดิ์
ถมมาศลงยาถ้วน	อิกทั้งเชิงชาย

๑ ถ้วยหูสำฤทธิทั้ง	กไหล่ทอง
หาฤกคาลาสอง	รอบไว้
มีถากเล็กเล็กกรอง	ส่งเนื่อง ไปแซ
สนมอิกกรมวังให้	แจกน้ำตามควร

๑ ถวายพระบวรราชเจ้า	เปนปฐม
อีกพระขัติยวงษ์กรม	ใหญ่น้อย
พระราชกนิษฐาตุ	ยศยิ่ง
ทั้งหม่อมเจ้านันท์	รับน้ำต่างเสวย

๑ จึงมทามขมาตย์ผู้	อธิปัตย์
อีกจัตุสดมภ์มนตรี	ทวนหน้า
พลเรือนฝ่ายทหารมี	ตำแหน่ง
ทั้งหมู่เสวกข้า	บาทเบื้องวังวร

๑ ต่างคนโชนอ่อนเกล้า	กราบกราน
ต่างเชิดศักดิ์เอางาน	รับน้ำ
ต่างรับพระราชทาน	ทุกทั่ว คนแซ
ต่างประคี่คะข้า	เสร็จแล้วอันชล

๑ พระยาสมิงอำมาตย์เชื้อ	รามัญ
ทุกหมู่กรมรวมกัน	พรั่งพร้อม
สาบาลอ่านคำอัน	เปนพากย์ เกลงแซ
อ่านจบต่างนอยน้อม	คืบหน้าพรหมเคียว

๑ กรมแสงหอกคายตัน	กำนัน
รายหมอยเวียงเวียงกัน	สิบห้า
รับแสงทุกองค์ัญ	เชิญกลับ
มาที่ศาลาหน้า	โสดทั้งสาคร

๑ พรหมณเฑียรชุมน้ำ	พิช
สำหรับชนหมื่น	ท้าวหน้า
ครั้นเสร็จก็เชิญ	ลากลับ มาแซ
สู่พระโรงเตรียมถ้ำ	แต่งตั้งฝ่ายใน

๑ สังกัดตาลิปัตรตั้ง	ยะดา
อวยพระพรโมทนา	เรียบถ้อย
ทรงพระตำรับถนิงการ	มิโทษก
ถวายขัติเรกลาคล้อย	คลาศค้าวอาราม

๑ ครั้นเสร็จบรมนารถเจ้า	จอมมโห สूरีย้อย
เสด็จยาตราตามทางใน	ฉากกัน
เปรมไพรศครสปรายไ	เนืองเนก นางนา
แล้วเสด็จจากที่นั้น	ออกอุบายของหลังวิหาร

๑ คำรวจแห่บุรยาทรเท้า	ตามรเบียง
นายมหาคเชิณแสงเคียง	อยู่ข้าง
หญิงเลวนั่งหลังเคียง	อเนกแน่น
ต่างประนมนิ้วส้าง	ประนตน์อัมมัญชลี

๑ ถึงทวารอวาศค้ำ	ทิศสาร ปจิมเอย
ทรงพระราชยานกาญจน์	ก่องแก้ว
เจ้าประเทศราชกราน	เกล้ากราบ สลอนแซ
ไปรคประกาศตามควรแล้ว	ลาศเข้าทวารใน

๑ ถึงเกยประทับท้าย	คสิศา ภิมย์เอย
เสด็จจากราชยานคลา	คลาศแคล้ว
ชาวงานพระภษา	ถวายเครื่อง คันนา
ทรงสอกลององค์แล้ว	แซ่ซ้องกลองประโคม

๑ พนักงานผู้เฝ้าราช	มณเฑียร
หอพระบรมอัฐิเสถียร	สถิตย์ไท้
ยืนกลองชนะเฝ้า	นาทคฤก ครนแซ
เฝ้าพระบัญชาไว้	ฝ้ายหน้าสองแกล

- ๑ เสกชั้นพระที่นั่งน้อย สนามจันทร์
 ถวายเครื่องสการอัน เพรศพร้อม
 แท้สมเด็จบรมขรร มิกราช ก่อนแซ
 ทรงประนตประนมน้อย นอบต้งอิชฐาน
- ๑ พระคุณพระคัมขั การยก เชื้อเฮย
 พระเกษขจิตทุกข ท้วหล้า
 พระเปลี่ยนพระไปรคปลุก ไวราม ฏวแซ
 พระพิทักษ์ไพรฟ้า ท้วหนักรุกคุณ
- ๑ ขอพระงไปรคกัน กันกรง
 ขอเช่นพระทรงผก ก่อนก
 ขอเหล่าคักรง พ่ายพินาศ
 ขอพระให้หล้า ชุ่นช้องเคื่องเชื้อ
- ๑ ทรงถวายธัญลิตไท ขิบกินทร์ เสรีเฮย
 เข้าพระโรงอมรินทร์ เลิศเรือง
 ทอดพระเนตรหมู่เสนินทร์ กรานกราย
 เปลี่ยนราชภูษิตเปลื้อง เสวตรไต้ตามเคย

๑ พระบรมประยูรญาติวัน	ชัตติยวงษ์
ข้าพระบาทยุคลบง	กชไท้
ต่างสวมต่างสอศทรง	เสือก ครอบแซ
ถึอชูปเทียนดอกไม	เนื่องเข้าทวารใน

๑ ถึงสถาพระที่นั่งข้าง	สนามจันทร์
จุชูปเทียนถวายพรณ	ดอกไม
ต่างน้อมศิโรตม์วัน	ทนานอย นยเฮย
แต่พระบรมอัฐิไท้	อิราชเจ้าก่อนกาล

๑ ฝ่ายในมาพรังพร้อม	ในสถาน
บนพระที่นั่งไพศาล	แต่เจ้า
นอกนั้นนั่งเพียงชาน	พักค้าง เหลือบนา
อีกที่ทองพระโรงเข้า	นั่งสนทนชลา

๑ สองท้าวคุมน้ำกลั	พระมหา นิเวศน์เฮย
ห้าม่อเป็นแบบมา	ทกครั้ง
งานกลางเชิดชพา	ชนพระ ที่นั่งนา
วางที่ผ้าตากตั้ง	แต่งไว้ตามเคย

๑	ขันทองถ้วยเล็กตั้ง	ประจำการ
	มีเครื่องบูชางาน	จอกแก้ว
	สมุทสำหรับสาขาล	คำฝ้าย ในเซบ
	จัดเสร็จทุกสิ่งแล้ว	หมอบเฝ้าคอยระวัง

๑	เสร็จทรงเปลี่ยนเปลื้องเครื่อง	เสด็จลิน ลาเอย
	สู่พิศาลทักษิณ	ที่นั่งเจ้า
	พร้อมพระขัตติยานริน	วรรณ
	รายรอบหมอบเรียบเฝ้า	เกษมถวยากร

๑	ทรงจุทเทียนเครื่องตั้ง	บูชา
	พุทธรูปชนมพรรษา	สวัสดิตไ้
	ปรายประศุกันธชา	ราโสรจ สรงเอย
	เสร็จเสด็จราชอาศน์ไ้	เรียกเจ้าพนักงาน

๑	พนักงานเชิญพระทั้ง	สุพรรณบัตร
	อีกพระแสงเอกาทศ	ประคัมภ์ไว้
	บนโตะที่สรวจก	แต่งเสร็จ นาพ่อ
	ทรงจุทเทียนแล้วไ้	อ่านข้อสาขาล

๑ นางงานพระสมุคผู้	พงษ์พราหมณ์ เพรงแซ
นุ่งห่มขาวสอาดงาม	เรียบร้อย
อ่านคำแข่งน้ำตาม	ทำหรับ พราหมณ์ไช
ยบเสร็จสาบาลน้อย	อ่อนเกล้าขังคม

๑ อ่านคำประกาศแล้ว	เสด็จลี้ ลาศไชย
สู่พระบาทมณฑิรา	ชเวศเรือง
ทรงฤทธิมาตรมี	สี่เครื่อง
สรวลเสร็จยบยาตรเยี่ยง	เสด็จชนมณเฑียร

๑ เจ้าคุณผู้เชิดราช	ประยูรพงษ์
คลานยกขึ้นเวียนวง	แจกน้ำ
ถวายพระประยูรวงศ์	ใหญ่ก่อน แลแซ
แล้วเสร็จลงแจกข้า	หม่อมเจ้าตามเฉลี่ยง

๑ เสวยน้ำเสร็จแล้วพระ	วงษา นวงษ์ไชย
เข้าสู่ราชมณฑิรา	ชาติเจ้า
ถวายสการพระมหา	สมติราช โพนแซ
ต่างประนมหม่อมเกล้า	หนั้นหน้าปราสาททอง

- ๑ ขรรคชาเข้าเฝ้าฝ่าย
ตำแหน่งเขี้ยวหวิคมี
ถวษกรอ่อนอญชล
พร้อมหมคผู้ใหญ่น้อย
สัคร
นบรชัย
รับคิม น้ำแซ
ที่ทองพระโรงใน
- ๑ ท้าวกำกัษน้ำนัง
หญิงไพร่ทุกหมคมา
งานกลางอ่านคำสา
เจ้าหมคหน้าจ้อง
ศาลา
แซ่ซ้อง
บาลย
ตรวจให้รับประทาน
- ๑ เมื่อเสด็จจากวัดแล้ว
พรหมณห์นั่งอ่านโองการ
ชาลภษณอ่านสาบาล
คามชนขรรคมเนยมน
ขนาน
เช่นก
วิมลาก กั้นแซ
แต่โขงยางขรรพ
- ๑ ท่านผู้หญิงนั่งพร้อม
อ่านขบริษน้ำมา
ท้าวกำกัษเรียภฏกา
ครันเสร้างต่างคลาศแคล้ว
ฟังสา ขาลเฮย
คิมแล้ว
ครบทัว
สู่บ้านเรือนตน

๑ นายเวรมหากเล็กทั้ง	สี่หลวง นายเฮย
กำกับลูกเวรปวง	ตรวจหน้า
ถ้วน้อยหนึ่งคักทอง	น้ำแก
ส่งไม้ทันวันคว่ำ	แย่ง้อออหลวง

๑ โรงทหารมหากเล็กผู้	รักษา องค์แฮ
รักไ้ะตั้งถ้วนกา	เข้มน้ำ
พระหนึ่งซึ่งเป็นอา	จารย์ใหญ่ นันนา
ยืนอยู่หัวไ้ะชา	อ่านข้อสาบาล

๑ ทวยหาญทั้งห้าหก	กุมขนี้
อีกพวกออฟพีเซอร์มี	ยศอ้าง
ต่างแต่งเครื่องยศสี่	ชายแก่
ยืนเรียงเรียงสองข้าง	สคัยถ้อยสคัยแสดง

๑ ทหารคอยรินน้ำแก	สองสาย
ไปรเวตแลทวนาย	ใหญ่น้อย
ค่านับพระราชฉาย	ทิศลักษณะ
ยืนค้มน้ำแล้วคล้อย	เปลี่ยนเข้าที่ละสอง

๑ พลเรือนขุนหมื่นพร้อม	ศาลา ช้ายแซ
ทหารนั่งศาลาขวา	รับน้ำ
เบียดเสียดแซกกันมา	อเนกแน่น
อีกเหล่ากรมชั้นข้า	แซ่ซ้องเสียงอึง

๑ พนักงานตำแหน่งเข้า	เวรวัง
มหาดเล็กเนาเวรคลัง	ทุกห้อง
ต่างพร้อมพร้อมกันยัง	ตำแหน่ง ทนนา
ตามพวดยไต่พิง	แผนกเข้าคนกรม

๑ พวกแขกสุหน้ช้าง	ฮาลา รามเซย
มีโต๊ะแปดคนมา	นั่งควย
โคหร่านอีกคำสา	ยาลล้าม อานแซ
เจ้าหม่กระลาโหมถ้ว	ตักน้ำแจกคน

๑ ทหารบันเข้ารักทั้ง	ญวนเขมร
รูปคฤศต์กับไบเขล	แต่งไว้
บาทหลวงท่านผู้เกณฑ	กำกับ คุนา
บุษมุกสาบาลให้	สัถย์ถ้วยสาสน์ตน

๑ ข้างต่างกรมพวกเจ้า	กรมปลัด กรมเอย
สมุทขนานชีจัก	เร่งไว้
ทวนายอิกสารวัตร	ฝ่ายนำ ในแซ
ลั่นแต่เขี้ยวหวัคไค้	รับน้ำตามรเบียง

๑ ฝ่ายในฝ่ายหน้าท้ว	ทกกรม
เขี้ยวหวัคมีมารคม	ไยไย
ลั่นน้ำที่พระบรม	มหาราช วังแซ
ใครหลบใครหลีกเร้น	เร่งให้เกาะกุม

๑ ผู้กำกับลั่นน้ำท้วน	ทุกขี้
มหาคเล็กมหาคไทยมี	ตรวจไว้
กระลาโหมสุริสวัสดิ์	กำกับ กันนา
ตรวจไพร่ทุกหมู่ไค้	รับน้ำตามกรม

๑ พระวงษ์ใหญ่่น้อยพระ	องค์ใด
หมู่มาตย์มนตรีใคร	ช่วยข้าง
สนมจกอกทุกไป	แจกที่ สถานแซ
ทุกแห่งขาค้าง	สักครั่งคราวเคี้ยว

๑ หลวงแม่จำทรราช้อง	ภูคา
ใครชาคขวางมา	ก็รู้
จักน้ำสงโชนพา	ไปที่ บ้านแซ
ผู้รับอวยเงินกู	แจกน้ำตามควร

๑ ถือน้ำเป็นครั้งโอ	อวกกัน
เครื่องยศประวคประชัน	ยิ่งกัน
โทษากก็ผ่อนผัน	หาเพิ่ม เติมน้ำ
ข่าวไพร่ติดตามกัน	มากน้อยตามมี

๑ ท่านผู้หญิงทุกผู้	พวกขุน นางแซ
เครื่องยศแทบหมกทน	ไม่น้อย
เมียน้อยที่สาวทรณ	ตกแต่ง มานา
ถือหีบกากระโถนต้อย	ติดเท้าตามจรัล

๑ หัวเมืองขึ้นเขตร้าว	แดนสยาม
เมืองเอกโทศรีตาม	เขตรแคว้น
จัตวานิคมคาม	ขึ้นประเทศ ราชแซ
ทั่วทุกทิศถิ่นมั่น	ร่วมพร้อมประชุม

- ๑ เจ้าเมืองปลัดทั้ง
ผู้ช่วยกรมการศึก
เจ้าประเทศราชรัฐ
ราชบุตรราชวงษ์ชั้น
ยกรบัตร
กว่านั้น
อุปราช แลแซ
เช่นเพี้ยกวางแลแสน
- ๑ ค้างเมืองมาพร้อมพรัง
ในโบสถ์แลไพทว
กระบี่ยศพระราชนาน
สงฆ์สวดพุทธมนต์นั้น
ทุกสถาน
แห่งนั้น
แทงซบ น้ำเซบ
นั่งด้วยเป็นประธาน
- ๑ สบายแลด้วยน้ำ
เวียงเวียงนัยทวิชก
ข้าหลวงซึ่งไปจัก
ทุกแห่งหัวเมืองลวัน
พระพิพัฒน์
ถึถวัน
การนอก กรุงแซ
แต่ให้ไปประชุม
- ๑ วันเก็บขบวนทั้งราช
ค่างต่างถวายสัตยา
ทุกส่ำทุกสัมา
จำกกำหนดรู้
อาณา จักรแซ
ท้าวผู้
เมืองออก ทานแซ
วัดตั้งแต่ปาง

๑ จยเสรีการสตัยสิ้น	สารเวียง
เป่นเรื่องราวพอเพียง	แต่ไค้
พิชหนึ่งมีเคียง	การเฌอง กันนา
คเสนทริศวนานให้	แห่ช้างอัศิศร

๑ ในวันสามคำให้	จักสรว
ปราสาทสทไสววรย	ฝ้ายโน้น
สรวเพ็ชรองพระแสงอัญ	เชิญกลับ
จากราชพิชโพ้น	เทียบพร้อมมณฑล

๑ พระแท่นจำหลักทั้ง	สององค์
ทั้งคชาธารทรง	หนึ่งไค้
สองข้างและกลางขง	นรายนปัก ไว้แซ
บวรเสวทรฉัตรไค้	เจ็ดชั้นเฉลิมทาง

๑ พระขรรค์เนาไล่ห้แล	ไชยศรี
แฝดเวียคทรงเคิมมี	ชีอ้าง
ฟันปลาฝักทองตรี	เพ็ชรวิชัย
อีกพระแซ่หางช้าง	เผือกผู้เพรงกาล

- ๑ พานทองสองชั้นรับ ร่องทรง
ทั้งคชาธารขำรง กิ่งนั้น
ธารกรอกสองคอง ควยเสวตร นักรแซ
แสงจับแสงบันลั่น อยู่ข้างสคำเผวียง
- ๑ พาศรรพาวุธไว้ ตามควร
ง้าวหอกชกตรีทวน ละข้าง
แลคู่คู่จำนวน เป็นแปด องค์แซ
แพนมยุรหลังช้าง อีกทั้งครไทร
- ๑ กาญจนฉันททั้ง พระไชย
องค์ศิริวิธำไพ ผ่องแผ้ว
อีกเนาวโลศใน รัตนครอย
ผูกม่านสุวรรณแพรว เพริศพร้อยพรายฉาย
- ๑ หลังกบร่าวแก้วคาก ขอเกาะ
พลพายอิงกุศเกราะ รัศมีนั้น
ขอหอกลั่นเกาะ แต่เอก องค์แซ
อย่างหนึ่งธารกรสน์ อีกง้าวคัยเพลิง

- ๑ รวมขอลิขิตเส้น เรียงกัน
 เครื่องพิไชยสงครามอัน เอกอ้าง
 สอนศิษย์ทอเครื่องขึ้น สองฝ่าย
 ใต้วางเครื่องช้าง ชนกันเคยทรง
- ๑ เครื่องอานม้าคนชอ เทพพนม
 กุศันครุฑม ยิงแท
 อานฝรั่งขี้นทองม ลอยเลื่อม
 สี่เครื่องอีกพระแสง สถิตยไว้สององค์
- ๑ หนึ่งน้ำม่อปริตเนอ สำฤทธิ
 เทียนปักคำเปลวติด ยอดไว
 อีกเท้าอยู่สี่ทิศ ไต่เครื่อง ม้านา
 ขาทรอกททรายให้ แแต่้งคังเกยสนาน
- ๑ สายสัญญาณสุทรเส้น เกยวง
 โยงล้ามมาอาคันสงฆ์ กลุ่มม้วน
 ทองทิมัสการทรง สรรพท ไว้อโย
 ราชอาคันอาคันสงฆ์ถ้วน เสรีถ้าภูมิบาล

๑ ยามเฝ้าไคลเคลื่อนคล้อย สายัณห์
 สองคณะสงฆ์มาบรรจบพร้อม
 ไทยห้ายักรามัญ เทียมเท่า กันแซ
 พิณพาทย์บรรสานซอหมั แซ่ซั่นบันภา

๑ ขาลักษณนิ่งห่มผ้า เสวตรพัตร
 ประกาศเรื่องจิตรรงค์ ก้อนก
 แสดงชื่อพระศรวิกัน อัครราช
 ซึ่งอยู่ในกรุงนี้ ทักถ้วนสยสถาน

๑ ขอพรเทพยไท้ช่วย อภิบาล
 บรมอรรควรยาน รุ่งแผ้ว
 พหลหม่คชสาร ม้ามิ่ง
 กองนอกในกรุงแคล้ว ไรคร้ายวันท่า

๑ ครั้นเสร็จอาราธน์ให้ พระสงฆ์
 เจริญพระพุทธรูปมณฑมั่ง คละซ้อง
 จบเสร็จก็คืนคง อาวาส ท่านแซ
 พิณพาทย์ประโคมฉิ่ง หึงหลั่นบรรเลง

๑ ขามสายสรีบแผกพัน	นภกมล
เลียงพระซึ่งสวคมนตรี	ค่านัน
เสด็จถวายสวัสดิมงคล	ตามเยี่ยง อย่างแซ
ถวายพระพรลาชั้น	สู่ท้าวอาราม

๑ จึงพระพยุหิยาตเชอ	พญ์พันธุ เก้าแซ
เชิญม่อสำฤทธอัน	เปี่ยมน้ำ
อ่านเวทพิธิกรรม	อเทนราช
จบหนึ่งเข้าสังขชา	เจ็ดครึ่งเจ็ดลา

๑ แล้วเชิญรววไท	ขเรศตรี ศวรแซ
ถอกฝักชุษชลธิ	เทียบล่าง
แล้วส่งสททวาร	ไปค่าง ในนา
โดยชนบเพรงสืบสร้าง	สฤทธิกิจไ้เดิมมา

๑ ถวายพระอัครเศไท	มคินี เสพย์แซ
แลพระราชเทวี	อีกไ้
พระสนมนาฏนารี	รองบาท พระนา
ผิวนอกจากนั้นไ้	เสพย์น้ำฤาควร

- ๑ เจ้าจอมเกล้าแท้ง
พาพระพุทธรูปไป
เจ้าจอมค่างฝ่ายใน
น้ำหลังสังข์เข้าช้า
คู่ชไม
รคน้ำ
ในลาก บังแซ
เศกให้ใบชุม
- ๑ ท้องสนามตรงหน้าสุท
ปักประราชวบัน
วางจักรพลชนะ
แต่ละพวงละพวงล้วน
ไขสวรรค์
สี่ถั่ว
บันที่
เลิศแกลวกกลางรณ
- ๑ พลสารสามข้างผูก
หมอบและควาญกำกับ
ทหารบันอย่างนกสับ
พลกายสองมือฝ่าย
สัปคับ เชนเซย
นำท้าย
สถิตย์คู่ ทิ้งนา
สื้เท้าแยกคน
- ๑ หนึ่งเหล่าพลม้าฤทธิ
สามแสดสามนายเกลิง
สองนายนาทตามเชิง
ผูกอัครวรณล้วน
แรงเริง
ครบถ้วน
ชูง่า จ้างเซย
เครื่องสู่สังคราม

- ๑ พลธำมรลวัน สาครา ผูกแซ
 ขุนรณสารธิดา มารดไช้
 พลแวกรณหัตถา ทายดาบ เซนแซ
 รณหนึ่งสี่คนไช้ กุ่มค้อยเกินตาม
- ๑ พลเท้าสามพวงพัน กระจว
 ทวนดาบชเลยตร์ ง่าเงอ
 พวงละลียสองมี ส้ามลีย หกแซ
 สวมหมวกกางเกงเสื่อ เส่ร้งสิ้นทุกคน
- ๑ รวมพลสี่หมู่เก้า ลียสาม คนแซ
 แต่งเครื่องสู่สงคราม เคิกสู้
 ยืนนำพระพลาตาม ยศอย่าง เคิมแซ
 เส่ร้งเส่ดักขึ้นรู้ เลิกแล้วคืบสถาน
- ๑ ชีพ้อพญาคมียาคั้ง คชกรรม
 ทอคเชือกโตยแบขบรรพ์ ขอกไว้
 ครันรุ่งรวีวรรณ คามเชือก เล่านา
 หนแต่งหอเชือกไช้ แต่งตั้งพิช

๑	ตั้งเคียงเทวรูปกัณฑ์	เพดาน
	ปรเมศวร์นรายนรานุ	ฤทธิกล้า
	พระพิฆเนศวร์ชาวน	ไชยเกษตร
	สังข์กรกเบญจครรพหน้า	พระตั้งตามการ

๑	ถักมาเคียงเชือกหุ้ม	ทองคำ เปลวแซ
	สามที่เรียงประจำ	แต่งตั้ง
	ปักเงินอีกในลำ	คืบต่อ กันนา
	มีกระยาบวชทั้ง	สั้มาวายเรียง

๑	เครื่องข้างชอนักไว้	เรียงวาง
	เคียงหนึ่งวางตรงกลาง	อีกใช้
	เชือกกราพิศซาทาง	ไสยสาคร
	อีกแวนเวียนเทียบไค้	เสร็จพร้อมบายศรี

๑	เวลารัตติกาลไค้	ฤกษ์ยาม
	หมอลำพฤตนิยาศพราหมณ์	เริ่มตั้ง
	กระสุทชอาคมสุทชตาม	คำหรรษ์ พราหมณา
	บุชิตเบญจครรพทั้ง	กรคน้ำพานไสย

- ๑ สรงพระเทวรูปด้วย สคนซ์
ประกอบด้วยกำกล กักก้อง
แล้วเชิญประภัสสรขึ้น ฐานที่ เก้าแฮ
สมโภชเวียนเทียนช้าง แซ่ด้วยคนตรี
- ๑ รุกขเจิมเทวรูปด้วย รุกขเจิม
แล้วรทวารอื่น เคกแล้ว
แคพวกซึ่งพร้อมกัน ในที่ หอแฮ
เพื่อเกิดสวัสดิศุภผล ผ่องพันจรรไร
- ๑ แล้วจึงอ่านเวทเรื่อง ฤทธิ
พรหมเชือกทุกมามี แห่งนั้น
ประโคมครีตกนตรี สำ การแฮ
เจ็ดคายตามแบบนั้น จึงสิ้นเสด็จการ
- ๑ เจ้ากรมแลปลัดข้าง คชบาล
กับพระครูต่างกลาน นอนน้อม
ประจำเชือกทุกสถาน ยกแยก ไว้แฮ
เรียกว่าทอดเชือกพร้อม ขนาดด้วยโดยมี

๑ นายท้ายช้างหนึ่งไ้	หมอยกลาง โรงแซ
หมอเฒ่าเขาชนกวาง	พาคไ้
อังกุสศอกในทาง	พรมชนก นั้นนา
ค้ำมยกินขอไ้	หมอยกัมม็อกุม

๑ จึงพราหมณ์ทั้งคู่อ	เคียมเคียม
อ่านกุญแจสังเว	เพราะพร้อง
ขอลักษณณ์เคเซนทร์เผลย	ลาพระ ไพรแซ
ขบขบระโคมก้อง	ครายไ้สามลา

๑ เข้าคอกขบยชาติทั้ง	พานทอง สองแซ
ถวายพระวงษ์เื่องนอง	ใหญ่น้อย
เงินเข้าขลุ่ยทอง	พระบาท เถ้านา
ขบขบต่างคนข้อย	หัตถ์ทั้งไ้รอยปราย

๑ พระคชบาลอีกผู้	หนึ่งนาย
รำเชือกพัตซากราย	กริณ
กระลอกกระลี่ยหลาย	อย่างเยียง เขาแซ
เหวี่ยงกระหวัดขัตยาศ์หัว	ไ้ลั่นคลายลง

๑ สมมตแทนกฤษณไท	หริรักษ์
ปางเมื่อเปลี่ยนแปลงภักตร์	เช่นช้าง
ทรงยาศาสตร์ชัศตัก	คชเอก ทันต์ไชย
จารึกแบบบรรพชี	สฤษดิ์ไว้เป็นเฉลิม

๑ คุณพาทย์กรายบทัน	สามลา รวีเอย
ทำนึ่งนามพทธร	บอกไว้
ตะบองกรรชือเพลงปรา	กฎเวียก นาฟอ
รวีอิกสามลาไหว	เสร็จแล้วยืนทรง

๑ ยืนท่าสองแวนตั้ง	นามมี
เพลงพาทย์บาทสถณ	กักก้อง
เสร็จสองครบสามที่	ทรุคนั่ง ลงเอย
คุณพาทย์รวีกลองต้อง	กรายข้าคราสาม

๑ แล้วยังค้างม้า	เชือกว่า
มือจับประจงจำ	ปกเกล้า
เอนอ่อนแทยขาทำ	เควพ ครูแซ
เพลงเหาะพิณพาทย์ไว้	จบแล้วกรายรวี

๑ พาทย์บรรเลงเพลงชบชั้น ยักใจ
 สองแวนคำนินใน ที่นั้น
 แผลงกลับริบขยไว พายชั้น ยินแซ
 กุมารคเณศกลั่น ละแล้วพายลา

๑ กุกพาทย์รวกรายซ้ำ อิกสาม คราโดย
 เสรีสองแวนเกินตาม แยกกัน
 ถึงท่าออกแผลงงาม กลับริบ เชือกแซ
 พิณพาทย์ครุกรัน เร่งให้หมกกลอง

๑ ยืนย้ายสายไหล่ถ้า ทิชิต ยาคันนา
 จังหวะเหวี่ยงสลัด เกยวเกยว
 ลำเชือกกระหวัดรัก เนียงรอม ภายเยย
 ข้างละสามรอบเดียว ครอบแล้วคลายคืน

๑ เสรีจยทรคนึงตั้ง กรายกราน
 พิณพาทย์รวกลองชาน ลั่นก้อง
 สามคายชยเสรีजार รำพัก ชานา
 แม่ โทษรวไรพ้อง อารมล้างมลายสูญ

๑ นายท้ายผู้หนึ่งนี้	สมมต
นั่งอยู่เป็นความคช	ที่ท้าย
จับสายกระแสงชค	กรเทิก ทายแซ
สิ้นสุดพิชฝ่าย	สู่บ้านคนเกษม
๑ คริวันลีคำเรือง	สริบฉาย
กรมพระคชทกนาย	ทวศหน้า
พร้อมกันที่หอหมาย	เหมือนอย่าง เติมแซ
พิณพาทย์เกร์ถ่า	ฤกษ์ไ้ทำการ
๑ จึงพระพฤติยาเศา	พิช
ถึงเมื่อยามราตรี	ก่อนนั้น
แปลกเพียงแต่ที่มี	ตามเชือก
คือพิชเชือกยาศัน	แต่งตั้งตามเดิม
๑ ยามซาบ่ายแล้วล	เวลา ควรแซ
พลพวกระบวนมา	พริ้งพริ้ม
จึงบรมนรินทรา	ชีปผ่าน ภาพแซ
ออกหมู่อำมาตย์นั้น	นอยแผ่ขทมาลย์

๑ โองการท่านสั่งให้	เค็นชวอน . แท้แซ
ตำรวจกุมทอกสวน	मारคฝ้าย
เร็วเร่งชาคกลับทวน	ไปต่อ มานา
นายชุนนำนายัย	ยาตรรวเรียงเค็น

๑ ขงมังกรสียหัว	คู่เคียง เค็นแซ
พลขนทางไก่เพียง	สียถ้วน
มังกรชสองเรียง	รายคั่น รวแซ
ทวนสียทุกเล่มล้วน	ภูหัวชั้นไสว

๑ ขงมังกรหัวคู่	ค่อระยะ เล่านา
ถึงถัยพลกลองชนะ	ขี้แก้ว
หัวคู่คายระคะ	สองค่าง ทางแซ
นำแต่คชพระแคล้ว	คลาศคัลอัยโดยทาง

๑ กาญจนฉนุขช้าง	พลายมี ชื้อแซ
ทรงพระเทวกรรมลี	ลาศเท้า
แซ่ทวายค่างหัดก็	ยี่สีย ถ้วนแซ
อีกกระของกลิ้งเข้า	ค่อท่ายสียสอง

- ๑ พิณพาทย์แตรฝรั่งกัง
ยี่สิบสี่คนประมาณ กังวาน
ช้างเขนทกสารหาญ มั่วห้อม
แทงหุ่นฝึกหัดซ้อม หักคี่ก เคยเอย
กลั่นกล้างาชน
- ๑ หลังกุญสัปดาห์ไว้ ทวยหาญ สองเฮย
กุมสินาคแสดงผลาญ เค็กม้วย
นำท้ายที่หมอกวาวญ กรเกาะ ขอแซ
สวมเสวียนนิพอร์มด้วย แก้วกัณฑ์ขะวัน
- ๑ ทหารช้างเค็นคั้นช้าง หกคัย
ทักละสิบหกนัย ถัดวัน
เสื้อหมวกอย่างสำหรับ ทหารสอท สวมแซ
ถือสไนเคอร์ลวัน เลิศด้วยยิงไว
- ๑ ยักถึงนายชุชห้า แฉกชาย
สองค่างสามชายผาย ผาคเยอง
มกรชชสิบขงวาย ตามค่อ กั้นแซ
ขุนค่างละสิบเยอง ฝ่ายซ้ายแขวงสคำ

๑ ถักขงอิกคู้ชั้น
 ยี่สิบคนประมวญ
 ขงพบคัมขักจำนวน
 เสือสอเสนาภุให้

พลทวน ภู่แซ
 มากไว้
 นัยลี ขงแซ
 ภู่งวักางเกง

๑ บักทลกลองชนะเต้า
 ลิบ ค่วยชาคเก็น
 ำป๋ากลองเก็น
 แตรฝรั่งแตรงอนซ้อง

คำเนิน
 กักก้อง
 กลองหว่าง ขบวนแซ
 แซ่ชั้นเลียงสังข์

๑ ยี่สิบสองเสร์งสิ้น
 สวมหมวกเสือกังเกง
 ซ้างนำหนึ่งค้อพัง
 ผูกเครื่องลักลากผ้า

ขบวนสังข์ แตรเอย
 สก้า
 มีซ้อ รวางนา
 ปกเบองปฤษฏางค์

๑ แซ่หวายลิบหกถ้วน
 อิกกระของกลิ้งค้อ
 กระซิงเกล็ดคู้คนมือ
 สารวัควังวางหู้

คนถือ
 หกซู้
 ถือเท็ค เคียงแซ
 กวาคค้อนเคื่อนขบวน

๑ กัณฐิกนั้นพึงเลือกแก้ว	กัญชกร
พระวิมลรัตนกิริณี	ผ่องแผ้ว
สีศอกกตัญญู	นัยนพ นวแซ
ประคัมภ์คชาภรณ์แพรว	เพริศด้วยทิวทอง

๑ เกล็ดหลังนายท้ายคช	พนักงาน
ทวิสีขั้วสอสาร	เทียบอ้าง
ทวิรองประจำควาญ	เคยขับ เคี้ยวเซบ
ตามยศตำแหน่งช้าง	เลือกกล้าเลลิมกรุง

๑ สอนขับกลายนุ่งทั้ง	สอนนาย แลนา
รักคคคาครทกกาย	เหมาะหมั้น
ผู้ขี่คชเลือกพลาย	ครุบสนอบ แดงเซบ
ผู้ขี่คชพัวพัน	สอกล่อกวาวครุบ

๑ ไต่เงินสี่ไต่เท้า	ตามกรินทร์
กล้วยหนึ่งนาฬิกาน	อีกอ้อย
ม่อเงินคังวาริน	สองม่อ มีแซ
อีกแซ่หางม้าอ้อย	คู่เท้าตามวรล

๑ คชพังทั้งคู่คล้อง	คลาไคล
ทูนขาตามตึกไป	คะค้อย
หมอลความคู่ชู้ชไมย	กรมเชือก แลแฮ
สวมนอนอย่างน้อย	ฉาคพันยศค

๑ เบื้องนั้นกระบี่ผู้	เผือกพรรณ
คนเชิดสัปทนคัน	หนึ่งถึง
คนหามอีกสองชั้น	ไปก่อน หลังแฮ
พร้อมเครื่องบริโภคทั้ง	คู่ให้เกินตาม

๑ ยังไทรคชเผือกผู้	ผ่องศรี
สองเสวตรกรีน	นั้นไล่
สรรพสิ่งกระบวนมี	ขแปลก แปลงแฮ
ยกแต่วานรให้	แต่ด้วยแต่พัง

๑ ขรรหารชานช่อเชิด	เสวตรสาร
วิศกนธ์ประมาณ	ถ้องถ้วน
ล่ำค้ำที่เกินสนาน	นัยเนอง กันแฮ
หกราชพาหนล้วน	คชแก้วเฉลิมกรุง

- ๑ กระบวนสองคชลักษณะล้ำ ลาวรรณ
 พระเสวตรสุภาพรรณ เลือกผู้
 สามศอกคืบเศษบรร วยหนึ่ง นิ้วแซ
 ขุนประจำเนฐ ชัยเร้าที่สเทิน
- ๑ พระเสวตรวรลักษณะอ้าง ไอยรา นามฤ
 ไตรกระบวนเกินคลา คลาศคล้าย
 สามศอกคืบกายา ยังแปด นิ้วแซ
 ขุนคชินทร์ชัยฝ่าย ผ่านท้องสนามไชย
- ๑ คำพจน์นิมคักกิเขื่อง แขนสาร ส่อฤ
 พระเสวตรวรพรรณปาน วาควัว
 สูงสี่ศอกประมาณ เศษสี่ นิ้วแซ
 เกินกระบวนสี่ให้ แห่ห้อมคูกัน
- ๑ บรรลุสารเสวตรแก้ว กรีน หนึ่งแซ
 พระเทพคชรัตน์มี คักกิล้ำ
 สามศอกคืบอินทรีย์ สูงสี่
 เศษเจ็ดของคูล้ำ สติคยห้าขบวนเกิน

๑ พังเผือกขนิษฐน้อย	เนืองชนก นั้นๆ
นามว่าพระศรีสวัสดิ	เพริศพร้อม
สามศอกเศษสี่ขั้ว	ภูาครบ นิ้วแซ
มีพทลแต่ห้อม	หกถ้วนขวนงาม

๑ หัตถาภรณ์พิพิพร้อม	พวรรณราย
ผูกเครื่องแถบทองพราย	สุกพร้อม
ทาวก้นนวลกลาย	คอกทาย แถบแซ
ปักตระพองภู่ห้อย	ประภักแก้วแกมกาญจน์

๑ ปฤษฎางค์ปักผ้าปัก	พองมก
อาร์มปักคันทองสุก	เลื่อมแพรว
วไลยมาศศอกสวมพลุก	ทุกเผือก พลายแซ
แวววายปลายแสงแก้ว	ต่อค้องแสงตะวัน

๑ กระบวนไท้ช้างเช่น	เผือกพรรณ
เครื่องแต่กลกลกน	ก่อนไ้
แตรสังข์จำกลองอิน	นเล็ก เสี่ยงแซ
คงแต่จำไ้	สีไม้กลองประโคม

- ๑ พระศรีสกลกฤษณเอนิ
สํคอกคิยกายสาร นิลกาฬ
ครบครันคํุหมอความญ์ เคษนัว
เนืองชยวนแต่ริ้ว ขยับชี่
เรียบข้างรัตยา
- ๑ คชรัตนสวัสดิ์เอนิ เทวสยาม
มหาพิณนครวิชานนาม แะไว
ใหญ่สูงสง่างาม เขมยคอก คิยแซ
เคษลียเอ็ดนิ้วไค ยคชินรวางใน
- ๑ ข้างเนียมเทียมเฮกฮ้าง นามคักติ
พระบรมทันตวรลักษณ เลิศฟ้า
สูงห้าศอกประจักษ์ เคษท่อน มีเซบ
งามรูปงามลักษณช้ำ เซืองเต้าเซิงตาม
- ๑ พลายพิไชยสุรเทศข้า หลวงเทิม
แต่งพระยาเกษเคิม อิกไส
กายสูงสํคอกเลิม เคษหก นิ้วแซ
ความญรรคกชอให้ ปางข้าคถาร

๑	ผู้เครื่องหุ้มไหมคดวัน	ทุกพลาย
	หลังปักเย็บร้อยพราย	เถือกพร้อย
	อติลคคอกกระวาย	บูปัก กระจ่างแสง
	คิตซ้ายรายภูห้อย	ประกอยแก้วจงกล

๑	พระยาปราบไตรจักรเืองม	จำสกันช กายแซ
	ห้ำคอกมีเศษกล	นพนว
	ผู้พระที่นั่งน	คอดะ คอนา
	ความชัยเคินในรว	อย่างเยื้องคางม

๑	คชาภรณ์เครื่องต้นแต่ง	สกันชกาย
	เครื่องแถบทุกันลาย	นำแล้ง
	ลูกพลูแถบกลมหมาย	มีค่น่า ฝนแซ
	ปักกระจ่างพนาศแสงรั้ง	สฤษดิ์ไ้วห้วงทรง

๑	พังพรรณพิเศษช้าง	วังขวร
	อลงกฎคชาภรณ์	เพริศพร้อม
	ขยวนโทเทียขญชร	สกลกฤษณ์ นั้นแซ
	เกณฑ์แต่วังนำห้อม	สู่หน้าพลาไชย

๑ พระยาไชยานาภาพทั้ง	พระคชา ชารแซ
เสวตรฉัตรธัญญา	วุดวัน
กลางพ้อมรอนรามา	ยุรคู้ แพนเฮย
ชนคชนาคโกลวัน	เหล้าข้าวังบวร

๑ บั๊กกระบวนอัครราชริ้ว	รายเรียง
ขงใหญ่เบญจชายเฉลียง	ออกหน้า
สามชายฝ่ายสาคำเฉียง	นำเนอง ชนคแซ
ขงทะชาบพันจ้าว	พ้องเพื่อยปลายปลิว

๑ จิ้งถึงเหล้าแต่งแมน	มลาย
กลองสัสองขลุ่ย	เข้าเจอย
แฉ่งฉาบสนั่นห	อีกสี่ คนเฮย
นุ่งโลรงเสื้อชายเพื่อย	โพกเกล้าลายทอง

๑ พลขงยี่สิบแล้ว	ถึงชน เล่านา
อีกยี่สิบคนค	อเคอ
กางเกงหลากรวทร	คาเลศ ลายแซ
สวมสอกเสนาภูเสศ	หมวกกัษนังแกง

๑ ถักนั้นขึงตะขาบขึ้น

ทวนยี่สิบเล่มทรง

ขลุ่ยกลองชนะคง

หกลกทาลึงค้อย

สองขง

ภูค้อย

เขมุกู่ เคียงแซ

คิค้างอัคร

๑ จักรพิศพนพวก

เลื้อยหมวกทหารเหมา

กรกมกระบี่เรา

เคียนข่างกระชั้น

ม้าเกราะ ทองเขย

ขี้หมื่น

เวียงร้าย ทางแซ

ชองไคร์เขยเวียง

๑ ทวนายกรมม้าแต่ง

เลื้อยสอกเขมขาคง

แพรสขลิบทองวง

เกลิงอัครรำนร้า

คนผง

นุ่งผ้า

เวียดเกษ เกล้าแซ

พยศรีจรรวเณ

๑ ม้าคันตัวหนึ่งนั้น

กระชิงเทียบโทปอง

ไต่เงินเครื่องยศคดอง

แซ่ขกแมลงวันถ้ำ

นำสอง นายเขย

ทกม้า

หลังคู้ หันงแซ

เลื้อยให้เตือนจร

๗๓

๑. ม้าทุ่งที่หนึ่งนั้น
ชื่อมหัศจรรย์
สามศอกเศษนิ้วปราง
เขี้ยวขจิตรงามแล้

เจ้าพระยา
เทศก์
กฎอึก สามแซ
เลิศล้ำหมู่หทัย

๑. เจ้าพระยาทุกขินัน
ชื่อมนโหมยสี
สองศอกคืบอินทรีย์
รูปร่างเหาะหยกย้าย

นามมี
ชาคย้าย
สียเอ็ด นิ้วแซ
พยศเด่นตามทาง

๑. ที่สามนามมิ่งม้า
เขี้ยวเลิศล้ำกัณฐัก
สองศอกคืบเศษวัด
เคยผูกพระที่นั่งไท้

วิรุณวัค มีเขย
ทัวไซ้
นิ้วกรบ เขญจแซ
ชิวาชค้าวทำเนิน

๑. อิกอศวโสภาคย์พัน
สังขวัคมีสี
สองศอกคืบเศษมี
งามเงือกกัณฐักแก้ว

พรณณวี่ ผ่องเฮย
เสวทรแผ้ว
นิ้วหก นัยแซ
อาศน์เจ้าไทรทรวงษ์

๑ ถัดถึงอัครคันชื้อ	ศรีประภาศ करना
ผิวผ่องเพียงเพ็ชรรัตน์	รุ่งเร้า
สงสองศอกคืบวัด	เศษสี่ นิ้วเซย
พิศพางอัครคันเจ้า	จักรแก้วก่อนกาล

๑ กรุงคฤทธิมน่ม้า	รามา นรายนญา
วิเวกเวหาหา	ยากแท้
สี่แกลงผ่านอาภา	ทวิศอก คืบแฮ
ทรงเสด็จแสนเค็กแพ้ว	พ่ายพันไภยเกษม

๑ อารณประคัยทั้ง	หกกรงค์ นัญา
เครื่องกตั้นสรรพอลง	กฎแก้ว
อานฝรั่งที่นั่งทรง	หลายอย่าง นาพ่อ
ล้วนสุภาภรณ์แพรว	เพริศอ้างอย่างเพรง

๑ คนงูพระที่นั่งทั้ง	หกกัณฑ์ รุ้ตเซย
สี่ขนอมมงคลฉนิ	ชาคย้อม
กางเกงวิลาศกระสัน	เชือกจัย งูแฮ
ม้าละสี่คนพร้อม	พรังหน้ารุ่งจรัส

๑ ท้ายม้าม้าคู่เท้า	เคียงตาม
ผของพยศยลงาม	เงื่อนพื่อน
พิณพาทย์อย่างเงินหลาม	ตีเร่ง โรมแซ
สารวิควางวังทอน	ต่อรวอลเวง

๑ ถัดนั้นม้าคันฝ่าย	ขวรวัง
สามอัครวาทหลัง	ลาศเท้า
กระบวนแต่แลประนัง	ตั้งก่อน นั้นแซ
พิณพาทย์เงินโรมเร้า	ระยท้ายปลายพล

๑ สิ้นกระบวนอัครราชแล้ว	เหล่านัก โคแซ
เลื้อยสลายนำไตรขวัญ	เทริดหน้า
ถือประทักษิณสียถัก	ในทัพ นั้นนา
อีกคู่กลองแขกจำ	ยี่แจ้วแจ่มเสียง

๑ รวมเจ็ดเสร็จสิ้นแต่	คนกลอง แขกแซ
ถัดชนคิษเสื่อสอง	สกดักัน
พลถือตะพดคอบอง	อีกยี่ สียเซย
สารวัคสองคนนั้น	แต่งให้ตำรวจกระบวน

๑ พระโคอุศุภราชเสวรั
ภักตร์ผูกใบโพทน
สักรลาตปกหลังผล
รุ่งจับสี่คนผ้าย

สรรพศัคนธ์
คาคกาย
พรวนผูก กรรฐ์แซ
หกถ้วนขบวนโค

๑ ถักนั้นขบวนหน้าเช่น
บักกระปือเค็นกระ
นกกแก้วผูกเขาพระ
หลังปลกสักรลาตกร้าว

แต่พระ โคแซ
คินท้าว
เจบต่อ กันนา
กร่างก้องทองกระตึง

๑ เสรีพลันรันแทะไซ้
ทวนขนายเขนเสโลห์
กลองแขกสำรยโท
ยี่เข้าขุนรดหัว

เทียมโค คูน่า
ผูกง้าว
คนนั่ง ตั้แซ
ชัยใต้โคเคิน

๑ รถมัวร์ทั้งคู่พร้อม
ท้ายที่ฟุตแมนมี
ชัยแข่งแต่งอินทรีย์
เทียมสี่ล้นพลั่ว

สารถิ
คู่ค้า
ตามเยี่ยง อย่างแซ
เลิศพันพรรณแดง

๑ ถักนั้นข้งข้างคู้	ขลุ่ยกลอง ทหารเซย
นำพวกขึ้นใหญ่ผอง	คลาศแคล้ว
สามขอกเชือกโยงสอง	เส้นลาก ล้อแฮ
แปกสียเศษหมู่ทแกล้ว	อีกผู้ทามเกิน

๑ บั๊กข้งข้างเผือกหน้า	นำพล
แตรฝรั่งสามสิบคน	เป่าก้อง
ทวยหาญแบกขึ้นผจญ	นับทวี ร้อยแฮ
เกินศึกเป็นแถวถ้อง	เรียบร้อยกองม

๑ ถึงนำพระที่นั่งเจ้า	จอมภพ
ยังหุยกยืนเคารพ	ธีราชไท
แตรวงส่งเสียงตระหลบ	เฉลิมเกียรติ พระแฮ
ครันสกลเสียงแตรให้	กลับหน้าดำเนิน

๑ ทรงท่ายพระที่นั่งข้าง	รติยา
เกยปลุกอยู่ซ้ายขวา	แต่งตั้ง
ราชบัณฑิตยบุรพา	ยาตรพท มนต์เซย
ทิศประจิมพราหมณ์ทั้ง	คู่ขึ้นคอยเคียง

๑ ครั้นพลเคินผ่านท้อง	แถววิถี
ปรายพระพทขมนต์มี	เคชเรอง
พราหมณ์สังขตสังวารี	รคทัว ขยวนแฮ
ล้างสิ่งอันตรายเปลือง	ปลคเศร้าเปลี่ยนเกษม

๑ ขยวนเคินเคินลับแล้ว	ขนาน
จึงพระราชโองการ	ท่านไช้
ตำรวจรับบรรหาร	วางว้าง ไปแฮ
เร็วเร่งขุนคชให้	ขับช้างวางมา

๑ ช้างทหารราญฤทธิร้าย	ราวี่
มันตกเต็มอินทรีย์	หยดท้อ
กำรจักรพาฬมี	รวางเรือก นามนา
เรียว่านหาญชกร้อง	ครันครันไกรเกรียง

๑ คชาภรณ์ผูกเครื่องหมัน	วังรัก
หมอกระหนายช้างค	ส่ายคว้าง
สองขั้กนุ่งสนอยชัต	ชมภูสค สี่แฮ
ควาญรคกคชอช้าง	ขับให้เคินตรง

๑ ช้างนำพังหนึ่งร้อน	เร็วคลา
ควาญเข้าหลอกลักสัญญา	เพรียกพร้อง
คนคุมหมู่ประชา	รวังหลีก หลบแซ
เสียงซึกซิงไทร้อง	รวท้างแถวถนน

๑ ถึงพลาญควาญย้ายเข้า	ในสนาม
เนื่องอเนกนิกรหลาม	แต่ห้อม
ปราภัยปกแผงตาม	คูเย็น ขาวแซ
คนผัดถือพิศน้อม	นอยเกล้ายังคม

๑ ย่างขาวสาวบาทเข้า	จรคพิศ จ้องแซ
ขึ้นหยุคออกพิศผัด	กลับหน้า
ช้างสือกมุงหมายสนัก	หมอบเข้ก ทอยเขย
แล่นละเลิงไล่ควัว	ไขว่เพียงพันหลัง

๑ คนพานหลยเลียงเข้า	ปราหาย
คชส่ายเสยทลาย	โล่งล้าง
ขุนขี้ทอยขอราย	พายกลับ มาแซ
นุคกระซากเส้าล้าง	โค่นล้มฤทลธ

๑ ขุนม้าสวมเสื้อโพก
ท่ายเทิกแพนประลอง
เรียงร่ารายขทลของ
จวนจวบประจันหน้า

ขลิบทอง
จี่ม้า
สยักย่าง ใหญ่แซ
พ้อให้แพนพลัน

๑ คชสารหาญเค็กรู้
เบ็ดใหญ่ไล่ไทรยธ
เลียบตลอกเล่นหม่คน
เสียงสนั่นลั่นหล้า

เชิงชน
หวึกคว่ำ
ขึ้นเย็บก ยักแซ
วิ่งลั่นมอลเวง

๑ ผักพานแพนพ้อแล้ว
ขามพระสุริยอาภา
รอนรอนเร่จวนสา
ให้คชินทร์ตัวแกลัว

หลายครา
เผือกแผ้ว
ยัดห้ำ คำแซ
กลับเข้าคินโรง

๑ ขุนหมื่นกรมม้าซึ่ง
ห้าสิบคนเลือกคัก
สวมเสื้อต่างสีคัก
แพรโพกพันเค็ยร้อม

สันทัก
เกาซ้อม
อย่างซ้อ จินแซ
ปล่อยเปลือยปลายปลิว

๑ เถลิงหลังปล่อยชื่อแท้	เต็มชาญ
ปลิวประเลห์ลมหาน	ผ่านท้อง
ลงแซ่สแกงหาญ	วางศักดิ์ ช่อแซ
ข้างประธานมือช้อง	ศิริเกล้าบังคม

๑ คนยกยักเยือกคั่น	ปลายถนน แน่นเขย
เสียงสนั่นดังอล	เอิกอ้อ
ขางม้าตกใจคน	ค่นำหก คเมนแซ
ครู่คร่ายังเหินรือ	กลัซซนควบคึง

๑ ชาวประชาชมชื่นทั้ง	หญิงชาย
นัยมึนมามากมาย	ไม่น้อย
คู่แต่พระคชทลาย	เหล้ามิ่ง ม้าแซ
พานผัดม้าห้อยช้อย	ชื่นน้ำใจเกษม

๑ ครั้นยามชมมุกฟ้า	มัวมนต์
จึงพระจอมภูวกล	ขึ้นท้าว
เสด็จคืนสู่พระมณ	เทียรท่าน แล้วแซ
คามคัณฑ์ค่านับท้าว	วิราชก้องกาฬ

๑ คนกูต่างกลับบ้าน	สำราญ
ทุกหมู่พยุหทยหาญ	ทั่วทั้ง
ราชพาหนคชสาร	สถมิ่ง ม้าแซ
เลื่อมมลายววยร้อนตั้ง	แต่เหี่ยมเหิมหาญ

๑ เบญจมีมวญหมู่เจ้า	พนักงาน
จึงจักยายศรีพาน	เพริศแพร้ว
พุ่มรัตนหิรัญกาญ	จนอก ทองแซ
เหมแว่นมพร้าวก้าว	เครื่องพร้อมพลูคแนน

๑ ทั้งโรงคชเลือกผู้	แลพ้ง
หกแห่งในราชวัง	ทั่วถ้วน
ช้างเนียมเอกทันต์ทั้ง	รวางนบก ในแซ
คกแต่งยายศรีล้วน	เหล่าให้ทำขวัญ

๑ อัครพระที่นั่งงแล	รวางใน นอกเขย
วิเศษจักยายศรีไป	เทียบตั้ง
ทุกโรงเรียบเรียงไสว	วางค่าง เคียงแซ
กลองแขกพิณพาทย์ทั้ง	บ้องแตรสังข์

๑ พระครูผู้ใหญ่พร้อม	เพรียงกัน
รุกแวนเวียนเทียบพลัน	บ่ช้า
รุดจมเฉลิมขวัญ	พระเสวตร คชแซ
อิกกเชนทรหม่มม้า	หมกร้ายเจริญศรี

๑ จำแนกแจกอรรถอ้าง	พิชี่ บั๊ๆ
คเชนทรวัดสวนานศรี	สวัศกีเรื่อง
สังเขปเสรีโคยมี่	กมลมุง หมายแซ
สำหรับฉบบ์เบื่อง	บอกไว้นเอนเลา

๑ แดลงปางเกื่อนสียตั้ง	พิชี่กำม
น้ำพระพัฒน์กลางบ่ทำ	อิกไช
ปวงการก็คจคำ	กลอนกล่าว แล้วแซ
แต่พระชันษาให้	งควั้นไยไฉญ

๑ อัครยชลีคำขึ้น	มีการ
ห้ำคำคเชนทรวสวนาน	อิกครัง
สงฆ์พราหมณ์พฤฒาจารย์	ทำพิ ชี่แซ
หกคำมายศรีตั้ง	แต่งให้ทำขวัญ

- ๑ พิชิมีกกล่าวด้วย พิศการ
 ศรีสัปดาห์กาลการ ไทญี่
 กเชนทรวศวนาน เสนอเนือง กัณนา
 แดลงยบลก่อนัก ประกอบเบืองประจุบัน
- ๑ ควรเห็นเป็นสวัสดิ์เรื่อง ศุขสถานต์
 แก้วราชบริพาธ ทิวหน้า
 ฤๅษรรัตนอศุขยาน วนราช ภูวแฮ
 ขาคยคุเขิญเย็นหล้า แหล่งล้วนศุขเกษม
- ๑ ขอพระไทรรัตนล้ำ เลอคุณ
 กับพิบัติอากร ปลั่งเปลือง
 สมบัติพัฒน์วิมลย์ ชยทุก ทิศเทอญ
 สยามรัฐจงเจริญเรือง ออย่ารู้แรมเชนม
- ๑ ขอสิ่งเป็นใหญ่ทั้ง สากล โลกย์แฮ
 ช่วยทำนุถุสยามมณฑล เขตรวแคว้น
 ให้เจริญสวัสดิ์กุศล ภูตเพิ่ม
 ช้องชกช้องเคืองแก่น ออย่าแผ้วพานผจญ

๑. บรรดาชาติยราชแล	อนวงษ์
มูขมาตย์มนตรพงษ์	เผ่าเท็นอง
จงมีจิตรคิตตรง	ครองยุติ ธรรมนา
ผดุงพิภพให้เรือง	รุ่งด้วยยุติธรรม

๑. สิ่งใดซึ่งห่อหุ้มไว้	เป็นคุณ
จงพิบัติเป็นคุณ	อย่าหมิ่น
สิ่งใดซึ่งเป็นสน	ทรสวัสดิ
ขอสิ่งศุภสวัสดิ์นั้น	ประคิษฐยังอย่าสูญ

๑. ธรรมเนียมใครรู้	ใช่เป็น คุณนา
เหล่าราชบุรุษไค้ความเชื่อง	ซุ่นแก่น
คักแปลงเปลี่ยนให้เย็น	จงง่าย สดวกแซ
เจริญประโยชน์ในแคว้น	เขตร้าวแดนสยาม

๑. ศักรูภายนอกทั้ง	ภายใน
ทั่วสยามพิไลย	เขตรกว้าง
จงอย่าก่ออกอโย	ประทุษ จิตรเอย
อำนาจสุจริตสร้าง	สิ่งแท้ทางตรง

๑ ขอวงษ์สมมติราชัน	ยืนยง บึงเทอญ
เจริญรัชค่างกง	สืบเชื้อ
อีกมาตยตระกูลพงษ์	สวามีภัก คินา
จงวัฒน์เนืองวงษ์เกอ	กอบไ้ภูมีขาล

๑ ท้าวราชภูท้าว	แคนคาม นิคมแซ
จงรักชาติชาวสยาม	ขย้าล
เลี้ยงชีพต่างทกซ์ตาม	การชอย ควรรนา
เพราะทนทุกสุจริตัน	อย่าร้าวรานรกาย

๑ สิ่งใดเป็นประโยชน์ทั้ง	สองสถาน
ขอสิ่งนั้นเจริญนาน	สถิตย์คัมมัน
สิ่งใดเสื่อมแก่่นสาร	เสียประโยชน์
ขอสิ่งนั้นจงสิ้น	สุกสิ้นสาบสูญ

๑ เกษะความสัจย์ตั้ง	จำนง
หวังสวัสดิ์เจริญคง	คู่หล้า
สรรพลสิ่งซึ่งประสงค์	จงเสร็จ สมเอย
ขอพจนยืนอยู่ชั่ว	ชั่วฟ้าดินชม

๑ ศักราชล่วงแล้ว พันสอง ร้อยแล
สามสิบสามปีครอง แต่งไว้
นักษัตริย์จาลอง ลงชนบ นินา
หวังคู่ภูกลไกร เรื่องรัฐธรรมนูญ

๑ ทำแล้วหลายขบทั้ง มละเลย เสียเซ
ฉบยพปลิมเฉย เฉื่อยช้า
เพราะเปลี่ยนที่อยู่เคย เกียก่อน นินา
หวนรูกก้นคว่ำ จังไค้ต่อเติม

๑ วังเริ่มเติมต่อท้าย แดงการ
เรื่องคเชนทวิศนนาน อีกไซ้
วิบริคคเคียนสาร สำเร้ง ลงแซ
กฤษฎีคคี่กไกร เสริมสมบูรณ

๑ พอเป็นฉบบ์เขื่อง บัญชา การแซ
ใครจะไหลไม่พา ข้วนเขื่อน
อ่านคล่องกว่าตำรา ในร่าง หมายนา
รุงจิตรให้หมั่นเขื่อน อ่านอ้างจำกลอน

- ๑ แกรุ่นฟุ้งไถ่รี เรียนท่า
 นัยหนึ่งในคณา ศกนี้
 โทเชกฮิกกลอนคำ ไคซัค ขวางแซ
 ปวงปราชญ์เชิดชูช่วยชี ซ่องแก้ตามควร
- ๑ ไซ่แกล้งแต่งถ้อยด้อม วาหา
 แกล้งแต่โกยสตัยา จิตรู
 บังเลวเหล่าเมธา ญาอ่าน ควรแซ
 ไคยรักหักใจสู้ แต่งขึ้นคือเรียน
- ๑ ไซ่เปินเช่นกล่าวแล้ว แต่โพน เพรงแซ
 ตกกระไคพลอยโจน ท้าวซำ
 ไม่เสร็จแต่เดี้ยวโตน เที้ยวคอก นาพ่อ
 ช่วยคิกหลายคนปล้ำ ปลุกแก้กลอนความ
- ๑ เพียรทำสำเร็จสิ้น สมประสงค์
 สมเด็จพระมพระทรง ช่วยข้าง
 ฝ่ายในอีกพระองค์ เจ้าบุตร ทวีแซ
 เติมต่อบ่ขาดค้าง ชนบ่บ่วิบูลย์

๑ พิธี	น้ำพระพัตน์สิ้น	สารสรวร สฤษกิเษ
ทำสัตย์	เพื่อยุติธรรม	ทั่วผู้
กเชนทรวัก	ศวพลชนัน	ชนันคแต่ ขบวนเซย
สวสนาน	สนิทรู	เรื่องสิ้นเส้งความ

พระราชนิพนธ์
โคลงพระราชพิธีแห่โศกนันท

๑ ศรีสวัสดิวิศาล, สถานราชสถิตย์, วิจิตร
ประไพไพโรจ, โชติชัชวาลชลิต, กุสุมิตาปราสาท,
ราชมหามณฑลยวรัตน์, คลังสมบัติโอฬาร, ราชอุทยาน
อุดม, เรือนบรมวงษานุวงษ์, ตึกอนงค์กำนณ, ทย
รงกนสล้าง, รดยาฝ้างพันชาล, ยานโฆสมทกแหล่ง,
ทกตำแหน่งมอปลิศ, กิจพิทักษ์ทกพาย, โคมไฟราย
ทยท่ว, ม่วงหมู่หญิงกลาคล้ำ, หลายล้ำหลายคณา,
เปรมปรีดาท่วผู้, ฐ์แต่งกายอคร้าว, ยรานร้าวร้อนทุกซ์,
ล้วนเสพย์สุขขำเทองเรองร่า, สิ่งสวัสดิ์เรองเรอง, สราญ.

วิจิตรมาลี

๑ วยวงษบรมราชเจ้า	จอมสยาม
ปราสาทรัตนพิมาน	หยากฟ้า
สรรพสิ่งวิจิตรงาม	ฉลัดลวด ลายแซ
แสงสุวรรณไฉ่เจ้า	จับทาว

๑ สกลमारคสชาคถวัน	เสลา ปุแซ
คักหม่แถวตั้งยาว	ยักส้าง
คำหมักพระวงษา	นวงษ์รยบ รยงแซ
ทกแหล่งเลอศล้าสรวัง	สับมา

๑ แซ่ซ้องนองเนองหน้า	อเนกนนต์
ต่างศษเซชมเปรมปรา	ขึ้นหน้า
หญิงบัวนปะปนกน	สนกนรณ เรองแซ
ข้างเร้นงรวงันคำ	ทกพรรณ

๑ ฝางทรงคำรค์ให้	แต่โล กนนต์แซ
พระราชกนิษฐอัน	สนิทให้
เพื่อพระเกียรติภิญโญ	เรอญยัง ยศนา
เทศนิมไว้ให้	ฟ่องใจ

๑ จักการแปลงปลี่ยนเฮื่อง	อย่างเคย
แต่แต่โคยวิถีใน	นิเวศน์ท้าว
กระบวนคันทยบแต่เกย	คิลาหน้า คนวนนา
สู่กสิทพิมานจ้าว	ชเรศให้จ้อมวง

๑ การเล่นทกลึงล้วน	ฝ้ายใน ลิ่นแฮ
พิณพาทย์รายทางจง	หว่าน
เรขงอวอิกแทงวิไล	ฉวนทก
ล้วนแต่หญิงแก่งเหล้ง	อย่างชาย

๑ จิงโจ้ยื่นรยบเท่นอง	คามถนน
เลื้อยผากชายกระจ่าย	จิบเพื่อย
ถอยนท้าวทกคน	พล่องแพ่ง
นายกายเกอรรถรวเจอย	แก่งก้อแกมกำ

๑ ชายแสงสริยไกล	จวบเว ลาแฮ
เจ้าซึ่งโสทนนคัมมา	พริ้งพร้อม
ผกผิวพระภักตร์เร	ญผ่อง ผิวเซบ
เหล่าพระญาติห้อมล้อม	แต่งองค์

๑ สนิบเพลลาเซองเลียบสอก	ทรงกระสนน
ภูษิตไวกางหงษ์	จิบห้อย
ผลององค์ทาคหิรัญ	เงายับ ยาบแฮ
เจียรบาครักสร้อยช้อน	ถักทอง

๑ สงงวาลเนาวรัตน์เรือง	จินดา
วลัยวลีสวมสอง	หัตถ์ข้าง
ปวะหล่ำผูกเครืองนา	นารูป สัตวแซ
ทั้งหัตถ์บาทแล้งสร้าง	สยสรพ์

๑ พระนวมประคิยลวัน	หลากวิจิตร
ยานพิบัตินแสนพัน	ผูกแค้น
ทรงกัวยประกอบทิศ	งามเลิศ
พิศเพรศเพรศพรังแมน	อมร

๑ ทรงกระบองเพ็ชรน้อย	ราชา วักเอย
เชือพระวงษ์รับพระกร	สั้ไท้
ชนเกอยกระบวนดา	คยรดาษ
สยงกรับรวเร้าไ้	นยประนม

๑ กระทั่งแตรครั้งหนึ่ง	เสด็จลง นล่องแซ
วารทุกยเจ้ายังคม	ปนคไ้ไว้
คู่คยงประจำคง	ยัฒเขาะสั่ง สยงนา
รวกรับอีกครั้งไ้	อภิวนนท์

๑	กระท่งแตรอึกครังครบ	ไทรยวาร์
	เคื่อนกระบวนคลาวัล	รวคฝ้าย
	พิณพาทย์แซ่บรรสาน	ซ้องคัพท
	คลกระบวนเยอญ้าย	ยาตรพล

๑	นำหน้าถ้อชช้าง	เคอรกลาง
	ผมหยิกกายคำกล	หมักหม้อ
	เสือกักสนอขาง	เกงสูก จ้านา
	บันใหญ่ลากล้อมล้อ	คู่แข่ง

๑	มหากเล็กเต็กเต็กพัน	บุตรชน นางแฮ
	เสื่อขางกางเกงแดง	หมวกกั้ง
	ลากบันวิ่งชลมน	แข่งคู่ คยงนา
	สียหกนัยถ้วนทั้ง	หยาบคิน

๑	ค่อนันพิณพาทย์ชั้น	หนึ่งวง
	นุ่งม่วงแต่งกายิน	อเคือ
	เข็มชัคคาคเห็นบคง	ปลายคาย บันนา
	ผ้าโพกหมวกเสื่อถ้วน	ใหม่ทำ

๑ ถัดถึงครุฑเท้า	ทวยหาญ
นายคาบออกเคORNนำ	หนึ่งผู้
เลวี่สิบสี่ประมาณ	ตกแต่ง ภายนอก
ลั่นว่องไวท้าวรู้	เล่ห์ขี้

๑ นุ่งห่มสืมหาคใช้	มวมน
ถือสนับเพ้าขึ้น	รยบร้อย
กนนชีพคาคทกคน	เป้าเก็บ พรหมนา
บุตรมาทยุ้ยน้อยผู้	ใหญ่หลาย

๑ เท็กเท็กแต่งเช่นเซอ	ชาวชวา ชักเซอ
สร้างนุ่งสนอบลาย	คอกพร้อย
โพกผ้าขาวแก่ปรา	กฎเพศ แซกแซ
หอกคู่ถือคล้ายคล้อย	ประจำ

๑ อิกพวกแต่งเลก	กลแซก ชาวแซ
ปลี่ยนเชอปลันคำ	เหล่าลวัน
เห็นบกฤษชวาแปลก	ปลี่ยนพวก กนนพ่อ
เหล่าละสามสิบถวัน	ทยเข้าแถววัล

๑ แต่งเหล่าตำรวจน้อย	นุ่งลี ขยวเฮย
เสื้อเสวตรประคคพนน	ผูกหมั่น
โพกผ้าทักทิมมี	ขลิบมาศ
หวายมัทหวายเส้นชั้น	คู่คยง

๑ แตรฝรั่งสองคู่ทั้ง	แตรวงอน
สังข์เป่าเป็นคู่ยง	เรือบเต้า
บัณเฑาะคู่หนึ่งจร	ประจำที่
โหรทวิษเกล้าเจ้า	ทอดกโปรบ

๑ ฉล่องงงห้ามแปกไซ้	ผูกคาน
กลดหักทองขวางโคย	เชือกก้าง
กรมภูษิตประจำการ	หว่างที่ นังนา
ชาวนิเวศน์คยงข้างทั้ง	คู่รวงง

๑ คู่คยงทวาทศล้วน	เลือกกัก คู่แซ
ปมมุ่นงเข็มขายคลง	จ่ายเลื้อ
โพกขลิบคาคเข็มขัก	ทองถัก
พันเผ่ามาคยงชั้นเชอ	ตระกุล

๑ ถักนันทนเชอญเครื่องทั้ง	แปคนาง
คู่เชอญเครื่องยุ	ยาทรเบอง
เลือกผิวที่บางบาง	หมคก
ขั้วขั้วขม้นเปลือง	เปล่งพรรณ

๑ นุ่งขลิท่างพยับ	สีกัน สันนา
สไบขลิบครุยสุวรรณ	ยาย้อย
หัวมรยบภักตร์กนก	กลางแสง
คักเชอญปลายช้อยน้อย	หนึ่งคม

๑ สวมสร้อยเต็มไคล่ถัน	หลายชนิด นาพ้อ
แหวนสอกทกนวม	สยสัน
เข็มขัดหลากหลายจิตร	จำหลัก ลายแซ
ไต้ โยกพงแปลี่ยลิ้น	อวกงาม

๑ ข้างหลวงแถวละสี่เข้า	เคอรเปน คับนา
นุ่งม้วนนุ่งลายตาม	มากม้วน
ห่มขยวแสงขานเบน	ไฟลม้วน โสภนา
สรวักเพลาะชันถ้วน	ทกคน

- ๑ ขางคนชาวผ่องพียง พอแล บ้างเซย
 บ้างก็ดูเต็มทน มีคตอ
 กินหมากทั้งตกแก คำเกรอะ กรังนา
 เเคอร์โคกเคกค้อคอ เงอะง
- ๑ ขยวนเคอร์เป่นรยบยคตอ คตาไป
 พิณพาทย์ทกวงคี่ ส่นนกก้อง
 จิงโจ้เมื่อถึงใคร คำนัย
 สยงจิงโจ้ก็กร้อง เราเร้ารุมรม
- ๑ เจ้าแก่กายแต่่งแม่น ห่มูเวยง
 สนับเพลาบงลายสม รูปถ้วน
 เสือแซนมีครู่เหมง เหมะคาค ลายนา
 เเคอร์องครู่กับนลวัน ปีกทอง
- ๑ สวมเทรอกโหมงครุ่มแพรว ทองพราย พร่างนา
 ทายเทอคศรประลอง ห่นวงน้าว
 คน้องเคาะม้องราย โหมงโหม่ง โหม่งแซ
 กาลเทอคชรค้องท้าว นกยง

๑ สยงร้องโอดระพ้อซ้อง	สังสยง
แยกท่ายกเท้าnung	ซัดค้าง
โอดระพ้อสลดขรยง	นอนแผ่
กาลแกว่งขรรค์คว้างคว้าง	หว่านแปลง

๑ นางกะอัวกัณนรุ่มเว้า	เผอเรือ
แย้เประระห่มแกงนม	พลัดกลิ้ง
คั้วหมากผย้าผยอ	ยาทุก คุ่มนา
ทำกตุกกติกตึงตึง	ตึกผว

๑ พยควายร้องหวิวคว้าย	ตะกุก ตะแฮ
ควายไล่กระชั้นนควว	หอกจ้อง
กระทายหกกรุกกรุก	ของหมก
คว้างวุ่นว้าร้อง	ช่วยที

๑ ผลุกผลักหลักหลักไหล	อลเวง
คาทิมคาแทงคิ	ปักปัก
ยายปักปักโตงเตง	ชาลันน
ควายแหกคนร้องซ้อง	ซ่าเซ

๑. แทงวิไลยไล่เลื้อยเช่น	ช่วยกาง
สวมเทรอตคอมโยเซ	หนวกเลื้อย
ถือกายโล่ท่าทาง	ช่องแข่ง
หนึ่งเทอทวนพื่อนเพื่อย	ฟาดฟาย

๑. ค่างแทงต่างข้องปัก	ถนนสอง
ย่างเหยาเยื้องชุยชาย	เหยาเร่ตัน
พิณพาทย์ถูกทำนอง	เตงเต่ง เต้งแฮ
หมายมากมั่งเขม้นเข็น	แก้กน

๑. สิงโตรุ่มร่วมเรือ	วรกร
กลับกกลอกแผ่นผกพนน	แลปลน
ลูกเล็กกะปุกกะปุย	ชนสลบ สันนา
เลื้อไล่เร็กควกน	คักคาน

๑. สยงฉายจวบแจ้งแล	เซงห
กลองตุ้กตุ้กยุ่นย่าน	ปัทเพลีย
คนลัสมหม่มหมัก	อเนกแน่น
ผู้ใหญ่เก็กยวเยีย	คล่าไป

๑	ถึงเกยแตรเข้าซ้อง	สยงผ้าน
	แตรฝรั่งสนั่นไฟ	เราะคัก้อง
	เครื่องเล่นกับนาคาล	นยรนาท
	พิณพาทย์คำคณ้องซ้อง	ประทง

๑	ทยบเกยรับเจ้าจาก	ราชยาน กงแซ
	นางรับพระกรรวง	รยบริย
	ยรยาทรบาททางลาน	ปรางมาศ
	ชนที่นั่งคล้อยคล้อย	สู่สงฆ์

๑	คนคันทาขทอง	ถนนใน แน่นแซ
	ล้อมเครื่องเล่นเป็นวง	กลุ่มกลุ่ม
	ขึ้นนั่งต่างเคอร์ไป	มากล้า คลาแซ
	รุ่งลูกหลานข้างอุ้ม	ไขว่พนน

๑	คนสวยมมแสงไม้	ผางสอย
	ชิงขี้คหยาคน้ำมนน	ลุยไล้
	ถนนหน้าเกียเป็นรอย	วงรยบ
	คักเชอคผมท้ายไ้	อ่อนปลาย

๑ หน้าไหนหมดจดเข้า
จับคู่เตอร์คู่กลอ
พูดเล่นประเลาะประแฉะ
ชอบรกกชกขู้เหล่น

เคาะแคะ
หลักวัน
โลมลูบ
ก๋วยจริง

๑. ข้างรายชื่อกหน้าเช่น
เนาน้งเฝ้าฯของ
ตามผวกคิตคตอเคลีย
ไต้เครื่องใช้เกรียน

ผวกเมีย
ช้อยช้อย
ไต้ต่าง
กระหม่อม

๑ พวกผู้^๕ที่หา^๕ที่^๕ใด
ต่าง^๕ชั้น^๕ชม^๕ปร^๕ริ^๕ต^๕เป^๕รม
พ^๕น^๕อง^๕ล^๕ก^๕ห^๕ล^๕า^๕น^๕พ^๕ร^๕
ท^๕ัง^๕พ^๕ร^๕ค^๕พ^๕ว^๕ก^๕พ^๕ัง^๕ช^๕า

เล^๕ือ^๕ป^๕
ท^๕ว^๕ห^๕น^๕า
ตาม^๕ต^๕ิ^๕ค^๕ มา^๕แ^๕
เน^๕อง^๕น^๕อง

๑ ผู้ใหญ่ไล่แวนจ้อง	จักชม
กูแท้กเจ้ามอ	โน่นนี้
ของคั่นนั้งงามสม	นี้ชิต ไปนา
ติทุกจิกรู้	ข่นพลาง

๑ คนวิ่งตามแห่ช้าง	กรูกรวย
ลักลอบกฏทวนทาง	อีกเหล่า
ก่ท่วท่วยเคอทยว	ขึ้นล่อง คุนา
สิ้นกระบวนแต่ห้อมเข้า	เบื่องาน

๑ สวคมนตรีจยเสด็จทั้ง	ชบวน กลัษัย
การแห่เล่นงานปาน	ก่อนนั้น
แจกเงินตรวจำนวน	เกดห้แต่
ตามลกลั่นชั้นชั้น	ช่วก็

๑ สามวันทั้งสวคช้อง	พทขมณต์
โคยชนขรรมนิยมมี	ก่อนแล้ว
ถึงวนนสวสดีมงคล	ศุภฤกษ์
ยามอรุณเรืองแล้ว	นภา

๑	แต่โคยรตเบศท์อง	ถนนใน
	สู่กุสิดาปรา	สาทแพรว
	กลฤกษ์ลั่นนฉ้องไชย	พิณพาทย์
	ทรงจรดกรรไกรแล้ว	เสร็จเข้าที่ทรง

๑	น้ำหลั่งจากปากทั้ง	สี่สัตว์	ข้าแฮ
	เหล่าพระชติยวงษ์	ใหญ่ห้อม	
	รตนน้ำเรณูสวัสดิ์	ทกพระ	องค์นา
	พราคมณัพรังสงฆ์พร้อมน้อม	อวยผล	

๑	เสร็จทรงปลงเปลี่ยนเปลือง	เครื่องทรง	
	ห่มทาทห่มครยบล	พรางพร้อย	
	ถวายเครื่องปรีกขารสงฆ์	นานา	เนื่องนา
	สงฆ์ก็เรกแล้วคล้อย	แหล่งสถาน	

๑	ยามร้อนเร่งรักให้	แต่งองค์	เจ้าแฮ
	ภูมิตทรงทองมาลย์	รักร้อย	
	กณญจุอย่างเทศทรง	ชนบ่ยง	อย่างนา
	ทรงสอคล้องสร้อย	สูตรสาย	

๑ พระนมเนาวรัตน์เรือง	มณี สวมแซ
เข็มขัดเจียรบาคล้าย	มลิเลื่อย
มาลายอตราชาวคี่	หุ้มตาก
ชนกรวิกพ้อมเพื่อย	พ้องลม

๑ แห่กล้วยสยงกักก้อง	โกลา หลแซ
แสงพระศรียรม	ผ่าวร้อน
ถึงเกยขบวนคลา	คั่นกล้วย
โชนเร้งเตือนคั่นเต้า	ออกทวาร

๑ ยามเย็นสรียเยือง	ยอแสง
สมโกลชนไพศาล	ที่นั่งเจ้า
ตั้งปลี่ยนขบวนแปลง	ทวนกล้วย มานา
ขบวนแห่แพร่พร้อมเข้า	ชนัศกรม

๑ เจ้าแต่งอย่างเช่นเข้า	ทรงมา ลาแซ
ทรงเชือกขยับลิบลม	พ้องเพื่อย
เครื่องสมโกลชนานา	พร้อมหมค
พิณพาทย์ขยับแจ้วเจอย	แจ่มสยง

๑ ชีพอุกแว่นไต้	ส่งwyn วงนา
พระประยูรวงษ์รยง	รอยลั้ม
ห้าวรอยครบกัทยน	จรณกระแจะ เจริมนา
นาพิกน่านันอ้ม	อ้วยไซย

๑ พระสงฆ์หล่งรคแล้ว	ทรงเจิม ท่วนา
เสด็จกลับจากไพศาล	แต่ห้อม
โดยทอ้งรติยาเทิม	ประทับที่ เก่านา
เกณท์แต่มาลั้มพร้อม	แจกเงิน

๑ ท้าวนางไทรทรวถวัน	ทกพนก งานแซ
สรรพกิจยไ้ไคเลน	เล่อแท้
ฝ้ายในกัพร้อมพรัก	ข้าราช การนา
คังงแต่วนนตันแล้	กลอทงาน

๑ สักคินกำรัสไ้	มีลกร หมิงนา
ของพระอินทรเทพวาร์	หนึ่งงว
สองวณนทฤาขจร	ข้าวเออก อ้อแซ
ราชสฤาวกัคังงทว	กวคทบั้ง

๑ ชัอมหัตถ์ส่ายถ้ำ	ทิวา รบยแซ
พิณพาทย์ฟ้ากกกลองตั้ง	คักก้อง
เงรจาฉะฉัยคำ	คิตตลก เล่นนา
ลูกคู่รียก้องร้อง	สนั่นนคอง

๑ วนนหนึ่งให้ไถลนเรื่อ	จนทวงษ์
สมมัจฉาในวง	หลับคู้
นั่งเพ้อว่าอยู่ตง	พุดพรา พรุแซ
เขาจับมัตถ์อันอู้	ออกมา

๑ สยงร้องรยกเจ้ามัจ	ฉาเฮย
เขามัดแน่นตรึงตรา	อกจ้ง
กลไคแม่เลยเฉย	ไต้ช่วย ฟินา
ขอโทษพี่ไ้ไ้คร้ง	เถอตรา

๑ มัจฉาขอโทษท้าว	ศัครง ยินา
ร้องแกรกแกรกน้ำตา	พยกหน้า
คุบตบ้เต้นต้งตง	โกรขฟอด ฟังแซ
ลูกร้องไห้จ้า	วิ่งวน

- ๑ วนนสองเล่นจ้าวเรื่อง สามก๊ก
 หญิงเล่นเซ่นซาบกล แจกแท้
 ขงเบ้งกับโลซก ลวงแต่ง กลนา
 ลูกขุนมาแก้เปลือง ผิดควว
- ๑ สยงหญิงร่ำร้องสอช ซอผสาน เพราะนา
 บ้างก็ร่ำท้อกรรว พ้อม้า
 แฉ่งฉาวฉวยกงงวาน ก้องโศทร ช่าแซ
 ปลี่ยนชุกเชอชบ้ายทำ เรื่องความ
- ๑ วนนสามสนกันลิ้น เหลือหลาย
 เล่นเรื่องเจ้าพลายงาม กลัวย้าน
 แต่งงานท่านพระนาย ลี้ยงเล่า กนนแซ
 ขุนโหม่งทำหน้าค้ำน หยอกเมีย
- ๑ ขวกระบะโถนขึ้นครอยไว้ ขนกระบาน คนแซ
 กวักrywกวนนทองเคลือบ คู่เกล้า
 ทวพัพทขยคณมาน โถมลูป นะแม่
 ทำท่าโถมเล่าเข้า ชานเซ

- ๑ พวกขุนนางต่างแซ่ซ้อง เสถรวล
 ลูกโกรธเข้าต๋อยเป่ ปั่นขว้า
 ล้มแน่นิ่งครางครวญ เต็มขอย แล้วแม่
 บ่าวไพร่เคระค๋อยซ้า คยคี่
- ๑ คนกุซาลันนาก้อง เออกเกรอก กอนนา
 หึงเล่นเป่นอย่างคี่ เก่งกร้าว
 ทำเมถลักเกลือก เซซวก เหมือนแซ
 ยามโกรธสนั่นท้าวท้าว ท้วสกัน
- ๑ วณสินันให้เล่น รื่องเงาะ
 เมื่อพระอินทร์ยกพล รอยลั้ม
 ชวนเซยเล่นคลี่เกาะ พนนวนัย เมืองเซย
 ท้าวพ่อพุกซ้าซั้ม ลูกเซย
- ๑ เต็มคันทกประหม่าเท้ง ทววมุม ทอกแซ
 ทำงกงเงยเงย พุกเพ้อ
 ยักเคียวกลั้นงงม อวกลูก โผงพ่อ
 แม่นว่าหนุ่มแล้วเนื้อ อยากลอง

๑	เขยใหญ่ใจเก่งกล้า	ออกที ก่อนแซ
	คว่ำผิคว่ำเปล่าคนอง	ปากไ้ยัง
	ปลี่ยนถนนแต่คนละที	เปล่าหมด
	ร้องรับแพ้ โกงไ้คง	กรายคืน

๑	สามนท่ลูกโลกร้อง	เขยบาย ทำพี
	ถลากเกลือกย้ายขึ้น	วันว่า
	เจ้าช่วยพีเถกตกตาย	เป็นแน่ แล้วแม่
	ไปบอกเงาะข้าซี	แม่ไป

๑	มณฑาน่งคั่นควัก	ช่วยช่วย
	ลูกเลื่อนลงกระโปกกลาง	เยาะเย้ย
	ถึงทีกระท่อมทัย	รยกเงาะ แม่เซบ
	ไ้ไหนแม่รนาเฮ้ย	อยู่ๆอยู่ไ้ไหน

๑	รนาเซอญแม่ขึ้น	บนทัย แล้วแซ
	เงาะเก็บผักทีไ้ใน	ไ้ไรไ้
	สิ่งไ้ไ้ก็รับรับ	แม่ชอย แม่ชอย
	ขอลูกโลมไ้ไ้	แม่นา

๑	เจ้าเงาะถอดรูปแล้ว	งามเหมาะะ จิ้งพ้อ
	ตะโกนเรียกมาทันทา	นั่นแน
	กูเถิกออย่านิ่งเหนาะ	มานี้ เทอญพ้อ
	ลูกช่างงามแท้แท้	พ้อคุณ

๑	สามนคี่ข้างนึ่ง	นินทา เมียแซ
	ขายนคี่ชลดมน	เกือบขี้
	ซ่งคายย่างชนเคหา	เห็นเงาะ
	งามพ้อเซบแก้วขี้	ไช้ยาย

๑	ดยงทะเลเกาะเกาะก้อง	ชิงถนน กอกแซ
	รูปพอกพอกสยาย	พุกจ้อ
	ตังซ้เล่าเรื่องเก่าอนน	แยลงปลายน มานา
	ย่มย่องร้องอ้ออ้อ	อ้ออ้อ

๑	ทกทวทำท่าเซ้ม	แซงชนน
	ก็แต่คั่นตลกมือ	สุกหน้า
	ถ้วนเล่นตลกขยชนน	ทกลิ่ง จิ้งพ้อ
	ช่างคักฝึกซ้อมกล้า	น่าชม

๑ สยงชาชัชนชัชนล่นน อดเวง วงงแซ
 ยทยาทสนิทสนม สกพร้อง
 คนค้อยครั้นเครง ไยลค เลยพ้อ
 รุ่งกรุ่งเฝ้าจ้อง จักดู

๑ เลอกแล้วกลัวยร่อเล่า จักมี อิกนา
 วางกิจวางการจร ปลกสิ้น
 ครอบถ้วนสัราคร การเลอก หมคแซ
 บ้างก็คึกขำกัน ค่วนใจ

๑ การนเนองนิตยทยร ทกขวย ยินา
 ก่อนพิชิตรศใน เมื่อนั้น
 รัยตั้งก่อนการจวบ เส็จเจนอก ประเทศนา
 เปนชนบตังหมั่น สืบมา

๑ เคือนสไยเสด็จยัง ยงกรง เทพนา
 สู่เขตรอินเทียชวา ทวีครัง
 จิตรมาศกลับกินผอง แผ่นภพ สยมเซย
 การแห่จึ่งตังตัง ก่อนกาล

๑ ซึ่งคำวิเศษ
พระราชาธิกา
ทกองค์ก็โสภณ
แต่มาฟังตั้งชั้น
ทราชมรรณ นมนา
ก่อนนั้น
พิชิตรุก ลั่นแซ
ฝ่ายหลัง

๑ แต่ใหญ่ยลยากด้วย
บิณฑลของค้ประคอง
จึงยกอย่างละกล
ผดุงพระญาติให้
ไพร่พล นึกนา
มากใช้
กาลก่อน ใช้นา
รุ่งเรือง

๑ สรรวมสิ่งสวัสดิ์
ไซ้ข้าคชอ์เชิญเคือง
เรอญรักร่วมสามคี่
ร่วมรักพี่น้อง
งมี เทอญนา
ชุ่นช้อง
รศผูก พนุนพ่อ
เกศผล

๑ ขยบขลร่ำพรณ การโสภณค้ฝ่ายใน แต่งโดย
ใจงรัก จักใคร่คิกลองทำ ล้วนแต่คำเล่นเล่น ขเปน
เช่นเปนการ ฟังพิศการยาวเพื่อย เหลวเลอยเจอยขเปน
อนน กุญแจคนนผลไม้ ปอกเนื้อไค้ยลิตทั้ง คว่าง

เมื่อกลิ้งขลุ่ยเลือก เก็บแต่เปลือกเป็นทอง แล้วรัยกรอง
 เชือกพวน ควรวีครยลติเตียน เป็นแรกพบรลงสนทน
 ชักก็ถูกรอยข้าง ยเว้นหว่างการงาน ปราชชลสาสน์
 เสาวนิต ข้อใดฝึกหัดเทอม เสอสมสั่งเรื่องจงเพราะ เพื่อ
 เสนาะเสาวนาน อยู่ตราบกลีฬายหน้า ข้อพยรรยณคึกขำ
 ขนบนี้อย่าสูญ สันนา.

๑ โสภณนค์แต่งเล่นล้วน เหลวไหล เสรีจแซ
 มิคสิรมาศพฤตคิโน เมื่อนั้น
 ทวาทศสุกรปักษ์ไพ บุลย์แจ่ม จันทร์เซย
 บัวยอกสามนวนนขันน ซากย้างระหว่างท่า

๑ ขย พิพิขมาเลศอ้าง ออกนาม โคลงนา
 ข รมราชนิพนธ์ความ เรืองน
 วิ เริ่มแต่โดยตาม อำเภอนุ่ม นาพ่อ
 บุรณ ขทบบรรยายชี ซือกันนเสร็จแสง.

พระราชนิพนธ์

โคลงนิราศของท้าวสุภัก์การภักดี (นาก)

๖๒ ศรีศรีศกสวัสดิ์ พิพัฒน์ภูตเพิ่ม เริ่มเรื่องวังสฤษดิ์สาร
จากสถานราชธานี โดยพระภูษิตผ่านเกล้า เจ้าจอมภพเสด็จกล
ท้าวกาญจนบุรี ตามพิถัสถลมารค จากวยกลับคืนกรุง ผดุง
อุยทธเขศหล้า สุนทพ่างแผ่นฟ้า ฟากโพ้นทุกกัน แลแฮ.

๑ เขตราชธานีอุยทธเขศหล้า เลอสถาน
เสด็จกระหม่อมล้นค เลื่อมเกล้า
สมบัตวิบุรณยาน ใจราช ภูธ
สรรพสิ่งสิ้นค้าเข้า ออกอ้างเหลือตรา

๑ นานาประเทศค้า ของชาย
แพศยสินค้ายราย เนืองแน่น
สถลมารคสอาดทราย ไรยเรียบ
เรือเล็กเรือไฟแห่น ผ่ายน้ำอิงชล

๑ กลเกลื่อนมาฆมาคัสสัน วัสสันต์
 เสกข์แค้นพนมวัน ปากว่าง
 ชมพฤษภอรัญบรร พศใหญ่ น้อยแธ
 สนั่นพยุหม้าช้าง เพี้ยมพินภูวกล

๑ แดลงปางย่ำราศเจ้า จากเวียง
 แสนเสนารำเนียง นุชพร้อง
 หนักทรวงพื้หนักเพียง เทคว่า ลงแม่
 จำจิตรจำละนัย นางไฉนไฉน

๑ เสียดายชนิษฐน้อย นงพาล พี่เฮย
 งามทั้งดวงกมลมาลย์ คลีคล้อย
 ละครแม่เนาสถาน แต่เอ่ องค์แฮ
 ชายเฉียดหญิงชิตน้อย หันง้างเสียใจ

๑ โคมแม่จักฝากไว้ แห่งใด กิณา
 ฝากกับใครฤาใคร จักเว้น
 ฟ้าดินพิศรวไรใคร คุมหมก มาแม่
 โคมแม่ชอยแต่เรือน อยู่ห้องนฤพาน

๑ โลมลานุชฌาณแล้ว	จักลา แม่เนา
จงอย่าแสนโคกา	ไผ่ไผ่
ไผ่ไผ่ก็เตือนตรา	มาสู่ แม่แม่
ขอเทพรักษนั้งไว้	ตราขาย้าคั่นคง

๑ ขกอย่างห่างกิ่งก้าว	ค้ำเนิน
กข่วงคล้องฆาตเคน	ไผ่ไผ่
รวรรจิตรพันเอน	อ่อนอก แลแม่
ร่อนกระมลหม่นไหม้	จากแล้วเหลียวหลัง

๑ เหลียวเห็นสายสวาติเจ้า	ตามมา ส่งแซ
ทั้งจะทอดกกาษา	ลุ่มลุ่ม
น้ำตาบ่ขาดตา	ไหลหลัง ลงแม่
กลืนกล้าน้ำเนตรกัม	ภักตร์เต้าค้ำเนิน

๑ ป้างลงนาเวศว้า	หวนสมร แม่เซย
แลบพยภักตร์ถอน	จิตรทัก
รุ่มรุ่มจิตรรอนรอน	เรือแล่น มานา
เฉกคั้งน้ำร้อยหม้อ	คึกคักกลางทรวง

๑ อรุณอาราเมศแม่น	อันใด ก็ฤา
คือสุริยอุไทย	เถือกฟ้า
แสงแตกส่งแสงใส	เสมอโอษฐ์ แม่นา
ปากแม่แดงคูหน้า	แม่น้ำเอนดู

๑ กัลยาณมิตรอ้าง	อาราม พระนา
เสมอมิตรเราสองงาม	เอนพร้อง
เรียมคึกครองความ	สรวิต นามแม่
น้องรักพี่กันน้อง	เล่ห์เพียงอาราม

๑ ร้านแพแลเพียบล้วน	ของชาย
โหมคเทศตากทองพราย	เพริศพร้อย
รฤกสัสไบสาย	สมรมิ่ง
ตากนอกชัยสุกย้อย	สอคชั่นชมพู่

๑ วิทยานนาเวศล้ำ	เรือกล
พาพระโพธิสัตว์กล	ฝั่งแล้ว
วานเวียนประเวศวณ	กลัษณ์น้อย เรือเซย
เรือช่วยเร้วรับแก้ว	เนตรน้องตามมา

๑ บ้านชาวยุโรปล้วน	คึกกราย	เรียบแซ
เป่นระยริมชาย	ฝั่งน้ำ	
บางแห่งก็ค้างขาย	ของมาก	มีนา
ชุมประชาชนกล้า	กลุ่มซื้อสยสน	

๑ นพคุณอาวาศไกล	ชลธาร	
งามแต่ชื่อแลชาน	รกเรือ	
อาโถมแม่ทวงมาลย์	นพมาศ	กุเซย
ผูกผาค่องฉิวเนอ	แม่แม่นนพคุณ	

๑ บัณฑิตยวบรรลควัว	ทาวคนอง	
นั่งนึ่งคะเนครอง	เรือ	
เรือเร็วยิ่งม้าผยอง	พยค่าง	ใหญ่แซ
ลอยลือลือแล่นลิ	ล่องพันทาวคนอง	

๑ ขางคอแหลมเล่ห์เลียม	นามขาง	
เลื่อมเชื่อมเลียบอรพางค์	พิชอง	
ขามคำพิธานาง	นุชรำ	สังแซ
แหลมรูกำค้ำอง	ชายล้านเลียวกระสัน	

- ๑ เรือไฟใช้จักรคว้าง คือกาน ลมเซย
 ถึงสมุทปรการ ปากน้ำ
 พระสมุทเจกียสถาน ทัพมัส การแซ
 ขอเดชพระช่วยคำ คู้ข้าคินครอง
- ๑ ป้อมเลื้อยซ่อนเล็บใกล้ ชลธาร
 สำหรับกษกรการ คึกคึก
 ซ่อนฤทธิกำแหงหาญ เล่มซ่อน วิกนา
 ซ่อนรักลักซ่อนชู้ พื้ข้าใจตาย
- ๑ หลังก่อกำแพงตั้ง กลางชล
 ฤาเท่าเทียวชกชน หลบลิ
 เท่าเยยฝากนสนธิ แก่เท่า ไว้นา
 เท่าแม่มาทางนี้ เท่าเต้านำร
- ๑ เรือออกปากอ่าวอ้าง ว้างใจ จรงนอ
 แลลิวทิวไม้ไกล ฝั่งแล้ว
 เห็นเรือนตะเกียงใน อรรณพ
 เรือเล่นเลยแคล้วแคล้ว คลาศคล้อยโดยทาง

๑ บัณฑิตเรือกติคิน กลางคอน
 กรรมพิบัติจำนอน นอกนั้น
 ทกซ์ทัยหทัยดอน ทนเทศ
 เรือกติจิตรวนอัน ห่วงหน้าไกลหลัง

๑ รอน ๆ สร้อยเอียง สายฉันท
 เรือ ๆ รัศมีจันทร์ แหม่นฟ้า
 รวย ๆ พระพายผัน พัดเมฆ หมกเอย
 เรือย ๆ คาเรศกล้า เคลื่อนคล้อยลอยโผยม

๑ กวางวาวเนตรน้อง นงพาง พี่เอย
 ภักตร์เทียบดวงจันทร์ จมลิ้ม
 ขนงเปรี้ยวอ่าวคงคา กันเรียว เสมอญา
 โคมแม่งามยั่วยิ้ม ยิ่งแย้มอัศจรรย์

๑ หอมกลิ่นการเกกทั้ง วรองค์ ช่อนเอย
 เนอสนิทนวลผจง เจิกกล้า
 งามจิตรระทวยทรง เสาวภาคย์ พี่เอย
 เนออุ้นยามหนาวหน้า เวาร้อนผ่อนเย็น

- ๑๑ ลมทเลพิศผ่าวต้อ้ง สกกลกาย
 ผ้าต้มฤาห่อนทาย สันสท้าน
 เนอนวักงักอัยสย สกสวาติ
 แม้นพยวชัยค่าน คคณวเคียวทาย
- ๑๒ เคยสยสมรแนบเนอ แมนอน
 พलगพ้ตระกูลองกร กอกเกี้ยว
 ยามคำร่าอ่านกลอน ฉันทกาศย์ โคลงแฮ
 พलगพลอกเล่นเลียว ไชวคว่าในเชิง
- ๑๓ ปานนาเวศรัง แรมวัง
 จักกลัยฤาเขาวัยง นังเหล่น
 จากมาแม่อยู่หลัง จักเจียบ เสงานา
 ละที่เคยชาคเว้น คำเข้าคอยทา
- ๑๔ จากมาแม่นแม่นว่า ตัวทาย
 ใจอยู่อยู่กับกาย แยกไว้
 เว้าร้อนทรนราย ฤาหลัย เลยแม่
 ทนาวแต่นอกในไทม์ หม่นเคร้าทรวงสลาย

๑ ย่ำรุ่งสุริยเขชัน	พันชล
พินจากนิทรามน	มีคหน้า
ลูกยิ่นกัเวียนวน	จักคว่ำ ลงแซ
เรือกโคลงเคลงคว่ำ	เชือกไต่เคินเซ

๑ นั่งชมบ่ไต่ไพเราะ	คลื่นเตียน
บินแต่เสียงฮาเจียน	กักก้อง
นอนนิ่งท้วงเวียน	ค้อยสร้าง
พลางฟ่อกเขนกก้อง	จักช้ชมปลา

๑ เต็นไต้ปักเรียบรว	ลัสมปลา
ปลาขู้ตัวมา	คิกหมั้น
เฉกโฉมวนิกา	งามเงื่อน ไต้แซ
ชายเฉียคช้กติกอัน	อักษล้าจำตาย

๑ ปลาวาฬวนว้ายค้าง	คอนทราย
กระคิกกระเคือกกาย	ช้คช้อง
คพิจากนชวาย	สวาติแม่ มาแม่
คาตระคาวกัณรัง	เรือกเจ้าในใจ

๑ เรือมาน้ำฤกไค้	สามวา เศษแฮ
เห็นแต่ฟ้ากับชล	ฝั่งข้าง
งูเงือกเห่าอยู่ปลา	ขี้ผุก พยเลย
แต่จะคอยชมค้าง	เช่นค้างชมนาง

๑ จำจากพรวกพลักเจ้า	มาคั้น หนึ่งรา
ซันตักเข้าเต็มกลืน	ตักคั้น
เจ็บจิตรแต่จำขึ้น	กลืนกลับ ลงแฮ
ลมปะทะสทอนแสน	คั่งคั้นกลืนคลาย

๑ คิควันเรียมจากเจ้า	จักลา มานา
ทอดแต่ดวงไฉยนา	ขอร้อง
จะสั่งออกวาจา	จวนแก่ แล้วแม่
กลัวพวกสาวจักซ้น	แคะไค้คำคม

๑ พอสายสุริเยศแล้ว	ลู่ถึง
ปากอ่าวแม่กลองอิง	แซ่ซ้อง
เจ็บจิตรคังขยับ	ยันอก กุเขย
บ่ตลอกเลยต้อง	ยักย้ายลำเรือ

๑ ชาวบ้านปากอ่าวคัง	ทำปลา
สาวแก่เด็กเล็กมา	กลาคกลุ้ม
ขายอวยสนนาสา	เหม็นไฉ่
หน้าคังเนื้อคังคัม	ติดก้อยเท่านั้นาง

๑ เยี่ยมมามาลแล้ว	อัมพวา
ทาสอลอกแลตา	แห่งคัน
วัดอัมพวนา	รามราช วัจแซ
ขอเคชพระทางกัน	เกษพันไภยชัย

๑ ราชบุรีไคราชไค	แรมวัง นนา
ไยบ่ยลสนมบง	อยู่ข้าง
ชรอยราชแต่ปางหลัง	จักพวาก มาญา
ราชนิราคแรมร้าง	ร่วมรู้ใจเรียม

๑ หยุคยังยงทำชิน	แรมเมือง
สามราชราตรีเคือง	สวาทิใหม่
ทกซ์ทัษบ่ประเทือง	กลายคลี่ เลยนา
เคินเทียวชมไม้ไหล	ผักหญ้าสารพัน

๑ ขอแสงสุริเยศโขง เวหา
 ขามพระลบสนรยา คล้าคล้อย
 เห็นจันทร์แจ่มภา พันเมฆ มาฤา
 คิคว่านวลน้อย นาฏเจ้าตามเรียบ

๑ ดวงเดือนเหมือนภักตร์แก้ว กลดขยกรมล
 ใจอยู่วังแต่ตน ห้างร้าง
 คาวคายนนภคกล ดวงเด่น
 แม่แม่มาแนบข้าง จักช้ชวนชม

๑ หมู่หนึ่งนักช้ตรชน เปนปฐม
 ช้อช้ควนนิยม เขียงไว้
 เซยคาวพิชาคชม โคมช้น เซยแม่
 คาวค่างมัจจไค รัยน้องมาเร็ว

๑ ฤกษ์สองคาวกัณเฐา ภรณี นามแซ
 หรรษ์ครุฑมี หม่นเคร่า
 หมองเหมือนพิไลศรั เสาวลักษณ์
 จำจากพรากพลักเจ้า พัวใจหมอง

๑ ฤกษ์สามนามออกอ้าง	กฤติกา
ลูกไก่เป็นกลุ่มมา	พรั้งพร้อม
เรียบโกถวนิกา	กวงสวาคี เคียวนา
พลไพร่นัยพันห้อม	พี่เพียงมาเคียว

๑ ฤกษ์ม้าฤกษ์สิ้นนี้	โรตินี
กูเก้นกวงแกงลี	สกล้ำ
คั่นงนชฟโคก	ทกคำ คั่นแม่
สองเนตรแกงกล้ำซ้ำ	แม่นแม่นโรตินี

๑ มฤคเคียวคำรบห้า	กาวหัว เนอเฮย
ชรมุกชรมนมัว	หริบหัว
จากวังก็แต่ตัว	ใจติก ห่วงนา
ร้างรักบุรี	เมื่อใช้จักสม

๑ ฤกษ์ธวัชวัตรเรือง	นภา กลเฮย
ปลิวลิวตามการา	เต้าเต้า
ใจเรียบว่ายเวหา	ห่านช แลแม่
แม่จักคุชญาเคร้า	อยู่ต้องทนหลัง

๑ บุณพัลลภัสถฤกษ์พร้อย ควงเพรา พรายนา
 แลเล่ห์ล่ำล่ำเกา ลีวคว้าง
 ล่ำเกาจักพาเยาว์ มิ่งแม่ มาฤา
 คอยยิ่งคอยเปล้าค้าง คิคค้างคอยหาย

๑ ฤกษ์แปดไข่ม่มแจ้ง ม้วนมน
 นามขมขมคอกขั้วกล กล่าวไว
 หวนคึกคึกคัล ขั้วมาศ แม่เฮย
 ยามฟักโกลกลั่นไฉ จักซำคี่ไฉน

๑ อศีลเศเนาวฤกษ์เต้า ตามขั้ว มาฤา
 เขียวว่าขั้ววังรว ไกลไกล
 ขั้วเฮยจ่งเกลี่ยคกกลัว ปลูกอย คมนา
 ขั้วอย่าน้อมกันให้ เหล่าเขี้ยวปลูกอย

๑ มาฆฤกษ์สืบนี้ พานร
 ฤาทุทวารามรอน วาพร้าย
 วานพาพิไทรจร สมส แม่แด
 ควบ่พาผาคผ้าย ไซ้ไซ้หุณมาน

๑ บุรพคุณฤกษ์ไฉ	เอกรา ทศเชย
คำเก่าเรียกสียมา	แรตผู้
รอยแรตฤทธิเรืองพา	หนพระ เพลิงฤ
รอันรักเกรงแรตรู้	เรื่องรอันรนใจ

๑ อุตระผลฤกษ์นท	สียสอง
นางแรตตามคูปอง	ชนช
พี่ร้างฤแม่ทรง	ตรกเคียบ พิจา
จึงไม่ตามมาสู้	นั่งแค้นอยู่วัง

๑ สียสามนามหัตถ์อ้าง	ฝ่าหัตถ์
ไฟโรเรืองจำรัส	รุ่งเร้า
เรียบทองหัตถ์แม่ปัก	หัตถ์พี
คิกขลิ้มหัตถ์เจ้า	หัตถ์คว่ำหาหาย

๑ สียสี่สัเพริศแพรว	พรายทาว หนแซ
ฤกษ์จิตรคือดวงดาว	ต่อมน้ำ
จิตรพี่เยือกเย็นหนาว	นิกแนบ นชนา
ชลชุ่มเต็มเนตรซ้ำ	เพียบเพียงคุ่มชล

๑	เบญจวิศสวัสดิแก้ว	ชัชวาลย์
	พิศพางควงประพาฬ	แจ่มจำ
	โถมน้องตึกเนตรปาน	มณีเนตร เรียมฤา
	ไกลกว่าไกลนี้กหน้า	อ่อนวันเห็นโฉม

๑	ไพศากขวบ่อน้ำ	โสฬศ
	คาตาศกวงปรากฏ	เกลื่อนกล่ำ
	เรียมไกลกลืนเสาวรส	นานเนิน แล้วแฮ
	บ่อนเนตรเรียมชุ่มน้ำ	เช่นน้ำบ่อควา

๑	อนุราชสิยเจ็กนี้	ทวาทอง	นาคเอย
	กลาตเกลื่อนอัมพรสถอน	กลุ่มกลุ่ม	
	ร่อนรักพรอันสมร	เสมอพิศม์	นาคนา
	บัดนี้บังบัคนอนคลุ้ม	จิตรอันรหายทิว	

๑	อัฐาวตเชษฐฤกษ์เรือง	แสงฉาน
	ทวาทนาคแผ่นทวยานหาญ	เหาะเหล่าน
	ปานนั้นชเนาสถาน	คึกพี บ้างฤา
	คึกที่เคยชาทวัน	ว่างวันวาชม

๑ สิบเก้าตัวทองนาค	นามมูล ฤกษ์แซ
งามทั้งควงไพฑูรย์	เทียบแท้
ฉิวภักตร์แม่เพ็ญบุรณ	ไคเปรียบ ไคไลบ
พิศเพ่งดาวเดือนแพ	พ่ายหน้านวนาง

๑ ฤกษ์ยี่สิบข้างชื่อ	บุรพา สัพพ์แซ
พลายคชรังพิงคลา	คลาศเท้า
เรียมก็จากขวัญตา	มาเถื่อน
ละแม่เกียวย้อยเหยา	ซาคเล่าโลมสมร

๑ เอกเพศพิงคชเท้า	ตามพลาย มาฤ
ชื่ออตราสัพพ์หมาย	ฤกษ์ไว้
เหลียวหาห่อนเห็นสาย	สวากิพี ตามเลข
กัมภักตร์ตรมอกไหม	นักหน้าอายคเชนทร์

๑ อภัพิศชชี	สาวณ
ดาวหลักไชยไครสร	เศกไว้
โรครักสลักยัน	ครึ่งแน่น ทรวงนา
ถอนยไคกลับไค	แต่ร่อนนกระสัน

๑ ไตรพิศนิกนี้	ดาวกา
บินร่อนมาเวลา	คึกแล้ว
นำข่าวขนิษฐา	วิรัตน์ มาญา
กามย์บอกข่าวแก้ว	พี่ไต้สักคำ

๑ จตุเพศสัตว์พิศมัย	มังกร
แสดงฤทธิ์เล่นอัมพร	เล่นเลี้ยว
คึกเคยแอบของค้อ	อันอก
กรพิเคยตระกองเกี้ยว	กอดแก้วกับสกันซ์

๑ บัญเฑศบุรพพัทรพน	หาวน มาแซ
คือพิศานยังน	ยศฟ้า
วันทกรทวยทน	เทวศร่า รักแม่
ลมว่าวผ่าวพิศกล้า	นังนังอนาถหนาว

๑ เพศานล้ากับแก้ว	อตรา ภัทรญา
ยี่สิบหกฤกษ์มา	ล่องแล้ว
หวิวหวิวประวิงผวา	พะวงหวน ใจนา
ไต่ข่าขันแจ้วแจ้ว	หวาคว่าทรวงเสียว

๑ สัปดาพิศสันฤกษ์	เรวดี ปธานอ
บรรพจักรวามิ	รอบฟ้า
จนพระสุริยลั	ลาสอง โลกแซ
เบิกอุทัยเถือกหล้า	จวบแจ้งปฐสมัย

๑ คิกไปไขว้นเพียง	ลอบปลิว
เสียงกู่เหว่าแว่วหวิว	หวาคว่า
อ่อนอกระหวยหิว	มันเมื่อย
หนวนกันอนคลุมผ้า	สัถยอกกั้งหลับไป

๑ ถึงวันกำหนดแล้ว	จักเดิน ขกนา
เสียงพวงพลเกรียวเกริน	กัก้อง
ตราครองกระโหมกเหิน	ทวนสวาทิ
ไครตรวจทุกหน้าจ้อง	จบแล้วฤาเห็น

๑ เดินทางกลางป่ากว้าง	ล้าเลมาะ
ถึงทุ่งนามนาเราะ	ราษฎรรู้
ชื่อนาหากเฉาะ	คำกล่าว
ฤว่าน้องนางสู้	เราะรวิหาเรียบม

๑ ทำเล่นเห็นท่าเหลี่ยน แลกลุย
 แม้นอยู่กรงจักกรุย เกวักอ
 พาน้องแม่ฉายฉุย มาเล่น
 มาแต่เคียนวันก้อ อากเจ้าหนาวจริง

๑ ถึงช่องเขาทูลุเลี้ยว เลบมา
 แลละลิวเชิงผา ไหว้ไหว
 กระทั่งถักพยัคฆา เคยสู่ สิงแฮ
 เขาทูลุโล่งโต๋ คอบควยทรวงเรียม

๑ เขาทูลุใหญ่เหยียง ออกเรา
 กว้างกว่าขอยเขตรเขา วากว้าง
 ทุกแทยสัตว์ร้ายเนา ในอก
 นอนแต่นอนสคั้ง ยิงร้อยสัตว์กิน

๑ หนองบัวค่ายเก่าตั้ง แต่วะ
 หวนฤหายขึ้นเดิม ออกอัน
 หนองบัวยังมาเดิม แต่วะ
 บัวว่าบัวขึ้น ปรุเปลี่ยนไว้ให้ชม

- ๑ สรวบวังกชชัย ชูทอง
 ขานเบิกเรณูทอง ร่วงร้าง
 คึกคักนัยคลพวง มาลาค กุเอย
 รวยระรินกลิ่นฟุ้ง ซาบเนอบังหอม
- ๑ ผู้ทรายปรายประถวิ สบสกัน
 พิศภักตร์พิภุกยล เยี่ยงงว
 ขายแฉกแผกเผาลน กายกำ ไหมน้ำ
 โรครักรวรวัทวิ ตัดต่อเต็มเอื่อม
- ๑ ท่านางนางนมน้อย เติ่นมา นีๆ
 เพ้อจะสร้งกายา ส่างร้อน
 เชิญชแม่ลิลา หาฬ เทอญแม่
 คอยบ่เห็นนางซ้อน ออกไ้อ้าทรวง
- ๑ ห้วยคั่นท่อนจากเจ้า จำเอน
 ห้วยกั้วคั่นคุงเห็น หกห้วย
 เห็นห้วยหากคึกเอน กอก คุนา
 กิ่งเค็ดสวาติคั่น ซาคคั้วท่อนมา

๑ พนมรักนามแห่งห้วย	ชลธิ
รักพี่รักแสนทวี	กว่าฟ้า
จากเจ้าฟ้างเพียงชี	พิตรมอศ ม้วยแม่
รักช่วยแย่งรักข้า	ควบด้วยพนมทอง

๑ ทับทิมโกปฤกษ์ชาติชน	สงรวง
เซ่งแซ่เสียงยบหรง	ร่ำร้อง
นางเก้งกระป๋อง	ทราบดีก ฤทธิงนา
เสียงพยับค้ำรณทอง	ยบเบรียงรงมไพโร

๑ ค่ายใหญ่อยู่ใกล้ท่า	นที
ลำแม่พาศิม	ซออ้าง
น้ำใสสนิท	กุกา กรองนา
นี้กระกำยามร้าง	ถูกร้อนฤๅเย็น

๑ นองเนืองกระเทรียงทั้ง	หญิงชาย
บ่าแบกขนของถวาย	อยู่ซ้อง
โอ้อวดประภคกาย	ตามเพศ เขานา
เมื่อยลูกหลานพี่น้อง	บ่าวข้าหญิงชาย

๑ สวสวเหล่าเกรียงล้วน	สวสว
ปักขึ้นเกล้าผมมว	แถมซ้อย
เงินไพลูกปักรว	ร้อยร้อย ทอนา
ขม้นซักผักหน้าซม้อย	ม่ายเหลียงเอียงอาย

๑ ขับร่าทำเล่นไก่อ	หลายกล
เข้าซึกเคียดเค็มทน	สาบซึก
เสื่อแสงที่สวมคน	เต็มขยาย คายนา
พูดอะไรไปรู้	เรื่องเบอเบ้งควาย

๑ เกินทางกลางป่าไม้	กงตอน
เห็นแต่เต็งรังสลอน	สลบสล้าง
ไม้รวกรกทางร	รานกิ่ง ลงแซ
ปะมะขามข้อมข้าง	หอยคยงเก็บอม

๑ กล้วยไม้ไต่ไม้ค่าง	รัถยา
ส่งกลิ่นตระหลยมา	เฟื่องฟุ้ง
กลกลิ่นขนิษฐา	วีรคั่น เรียมเอย
หอมตระหลยอมมั่ง	รุ่งเช้ายังหอม

๑	ผ่านางนางห้อยคย	พฤกษา ไร่ญา
	คือว่าตากพัตรา	หนุ่มหน้า
	ทองกลางผากแลมา	แกงกาย ตานา
	คือว่าชัยในเจ้า	แสต ^๕ พินชมพู

๑	ลมชายไม้แฉกคัน	เต้งรัง
	ใบผลักร่วงโรยยัง	พ่าง ^๕ พิน
	ขามแรมนิราศวัง	มาเถอน
	มุ่นหมกอกกราชน	เช่นไม้รังโรย

๑	ใบไม้ร่วง ^๕ พิน	ขี้ถพี
	จ่อจกเปลวขี้คัก	วัยใหม่
	คุจจิตรฟ้ากศรี	เสาวลักษณ์
	เพลิงรากร้อนลวกไส้	สุกสิ้นฉันไค

๑	มขามเคี้ยขาวก่านตั้ง	รักษา
	ขามรุ่มร่วมสาชา	กิ่งค้อม
	พินลาภสอาดตา	คุปราย ไร่แซ
	หญ้าคั้นปกคลุมล้อม	รอบคั้นมขามคง

๑ คึกความขามจากเจ้า มาเคี้ยว
เห็นสนกจักเหลียว เปล่าค่าง
ห้วนห้วนอระเลี้ยว สายสวาคี พื่อ
แรมเวศรศรีกร้าง ไคร่กลั่นใจตาย

๑ ถึงท่าตะคร้อครัน ควันคอง
มั่วรดชกเวียนกง กักก้อง
ลงท่าเทียบบริมคอง คาแน่น เรือนา
เสียงเรือกเสียงกู้อง คำเข้ายังชิง

๑ ยืนเสียงสโนคก้อง กังวาน
ไก่อัดองส่งเสียงขาน เจอยแจ้ว
จำรจากสถาน ถิ่นที่ นันนา
เรือจวบแจวคลาศแคล้ว เคลื่อนคล้อยโดยทาง

๑ มากกลางแม่น้ำเซียว ชลปริ่ง ปรีนา
แจวกระตึกเต็มตึง คึกแท้ว
คึงคันคุดเรียบมคึง เต็คสวาคี มานา
คึงข่หลุดเลยแล้ สุกสิ้นแรงโรย

๑ ขามร้อนร้อนยิ่งล้ำ เหลือทน
 กุฬพิศม์อัคคิถน ลวกไหม้
 ร้อนกายถูร้อนกล เสมอจิตร ร้อนแซ
 ร้อนยิ่งพิศม์ไซ้ไซ้ ชาติร้อนยังมี

๑ ปรานีนุชนาฏนึ่ง เนาสถาน
 แม้นว่ามาจักลาน จิตรชน
 ชมทาคสอาคปาน ปนเปรียบ ใกละ
 สรงสนานน้ำตม ตักแล้วคงลง

๑ เห็นฝูงมยุเรศพื่อน ฟายทาง
 ลางหมู่มยุรฉนวนาง แวกล้อม
 พิศองคชัยศรสุรางค์ รายร่วม เร็มมา
 ขามเรศไรรนางห้อม พู่เพียงอายยง

๑ วิมริมนาเวศลวัน กลาคำ มากนา
 ปลายบักมีเคื้อยประจำ จ้อจ้อง
 เจียบเจียบจ๊ิบจ๊ิบทำ กระทบกระทบ
 กังจะถามข่าวร้อง เรือกให้หุยกเรือ

๑ นกตะกรุมลุ่มลุ่มเที่ยว หายปลา
 หัวโหม่งเหม่งกายา เย็นเยื่อ
 ไครมาคสวาคินา วัชรัน เรียมแซ
 ซอรุ่งกลับกลายเก้อ กากแม่นนกตะกรุม

๑ ผุ่งพิศคริมมารคแล้ หลายพรวค์
 บ้างร้อนบ้างราผัน ผาคร้อง
 จัปไม้รายเรียงวัน เกล้าคู่ เคียงนา
 ทังจักชวนชกน้อ พี่ยมยามครวญ

๑ บุญโคมาไค้เที่ยว แสนสนก
 ฤาษายมาทำทุกซ์ โทษไค้
 จากมาภูมิคุช สักครู่ เคียงนา
 ก่นแต่ไค้แล้วไค้ เล้าล้าเหลื่อทน

๑ เรือล่องลระลือล้า คำขล
 ขรรลแก่งหลวงยล ย่านแท้
 ชลเชียวฉวางวน เวียนวัง มานา
 หินเกิกเกะกะแก๊ กักกั้งกล้างขาว

๑ แก่งเกิดกึกกั้นท่า ทางจร
จากฟ้าจากจอมสมร กว่านั้น
ร้อยแก่งประกายดอน มาเทียบ เสมอญา
ยกแต่สองกำปั่น ทุบก้อนแก่งทลาย

๑ หลายกินหลายคำเข้า ขวยเกือก
เข้าคำไข่รูเลื่อน เลอะห้วน
แสนโคกยิงเข้าเตือน แต่กลับ แลแม่
มัวมีคณชรมุั้น หมกใหม่หัวใจ

๑ น้ำไหลไหลรับร้อน เร็วไป หน่อยรา
เปียล่องม่นั่นใจ จอกซ้ำ
เขาคอนตกใจ กุกก ไรนา
เจ็บทั้งตกเขาหัว สืบครั้งยังรม

๑ แควใหญ่ใหญ่ยิ่งด้วย อันใด
ใหญ่เพราะชลเชี่ยวไหล กักกว้าง
เชิญเร็วช่วยพาไคล คลาล่วง ไปนา
ร่วมที่รักแรมร้าง เรศไว้ใครรวม

๑ น้ำไหลจักตกให้ ลอยลง ไปนา
 ยังจักแวงขึ้นคง คั่นเหล่า
 ถึงกาญจนบุรีตรง ข้ามฟาก หนึ่งนา
 เรือออกจักชวนเจ้า ยাত্রขึ้นไทรนาง

๑ ครางครวญคร่ำเนตรคุ้ม ชลในย
 เทียบทุกแห่งหนไทร ท่อนวัน
 คั่นเคียนต่อวันไกล สวาคีแม่ มาแม่
 สั่งแต่นาสักพื้น ฟกซ้ำกำแดง

๑ โคมแม่ถอยกรบไว้ ในตา พิญา
 เสียดแซกดวงชีวา เวียควัย
 รัยจิตรพิ้งอา คุกร่ำ ครวญแซ
 รรจากจำม้วยม้วย มอกแล้วฤาลัม

๑ หลวงณวนอยู่ถ้าที่ งาม
 เห็นศุขสัททึงหา เจริญครม
 ยามยากวิโยคเขาว มาเปลี่ยว ภายแซ
 คิกระบวชสวักพรม พวงพ้องหลวงณวน

๑ พุดทางน้ำน้อย	หนึ่งไทร
ไทรบ่หยกเย็นใส	ชะเงว่น
ซึ่งสกลเสมอนัย	เนตรหลัง ไทรแซ
หลังฤกถันคุ่มขร่ง	วัดแล้วยังเหลือ

๑ ไปเขาชนไก่บ้าน	กาญจน์บุรี
ที่อยู่ทองประศรี	สอยเหล้า
ไปเห็นสักคนมี	อยู่ที่ นั้นนา
มีแต่สิงสัทวเข้า	หยกยังอาไศรย

๑ เทียวไปพยแม่น้ำ	ลำตะเพิน
ทางซ้ายข้าศึกเคิน	สู่ท้าว
คลึงสูงเสมอนีน	เขาหนึ่ง แลนา
เพียงแต่ยกบาทก้าว	ฝันพึงมัวมน

๑ เรือล่องคืบช้า	ขทน ใจแซ
เขี้ยวว่าเหาะไค้พลัน	สู่เหยา
ข่านบ่เนิ่นวัน	ขานเขือ นามแม่
เร้วรขรเห็จเข้า	สู่ห้องหวานาง

๑ จากมาหมายมอคม้วย	ฤาคง คินเลบ
นัยแต่รอบสกันท้วง	ทกควัง
จ่อจิตรประวอยจง	เจียนรอบ ยี่แม่
ปิ่นนังนอนเกินทัง	แต่ร่อนฤาเสยบ

๑ กำสรวญกำสรวคสร้อย	เสนหา
แม่จักลงเลขา	ท่อนสั้น
ร้อยกัลป์กัลป์เกิดมา	ฤารำ เขียนแซ
ร้อยหัตถ์ร้อยโถมฐูลิน	ลอกไว้งเหลื่อ

๑ ร่ำเรื่อนนิราศไต้	หาศรี
ท้าวสุภติการภักดี	กล่าวอ้าง
แสดงศักกิกิระสัตรี	ครองศรี ทำแซ
ไว้เพื่อนภิรมย์ร้าง	รักเร้นแรมไกล

๑ ไคไคนิราศเขื่อง	เขาราด
ล้วนแต่ชาวชายชาญ	แต่งแต้ม
แถลงเลศลักษณะโวหาร	หญิงร่ำ รักแซ
ปวงปราชญ์ไป่ควรแย้ม	เขาระเหยี่ยมหยัน

๑ ทิถการไปว่างเว้น	วันวาร
คเครื่องทำการงาน	มากแท้
จักแต่งเรื่องพิศการ	เหนื่อยนัก นานแม่
เต็มบ่อหรือบ่อแม่	สุกสิ้นแรงโรย

๑ แม่มีวันมากได้	ครองทำ
คงจะคิดสู้คำ	เก่าได้
ตกค่างวังมัจฉา	ม่อขลนั้ ไปนา
ฝักเกียเข้าสิงใส่	ซิบซอเลขลิม

